



Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

21 листопада - Собор Святого Архангела Михаїла

Євген СВЕРСТЮК

Духовні цінності мають носитися в повітрі

незалежно від того, скільки по них простягнуто рук. На відміну від матеріальних, вони не достовуються до попиту і літають в атмосфері ірраціонально-безкорисній.

Може саме тому про них часто забувають, як про птахів небесних: хай собі літають на здоров'я.

Я часто зустрічався з людьми, які дивувались, що є на світі такі, які живуть химерами. «Займається цим за гроші – це я розумію, але щоб так!..»

Пригадую, як брошурні мислителі ніяк не могли взяти до тями кантівських аксіом про принцип безкорисності морального і естетичного...

Словом, питання, що таке духовні цінності?..

Це вода, яка колись рухала млин. Мудрий внук питає діда: «А що таке вода?»

Є якісь колеса, якісь труби, якісь паси і т.п. матеріальні цінності, а життя нема, і муки нема.

Отже духовні цінності – це жива вода, до якої підсвідомо тужать.. Це загублений ключ, без якого професори ломляться у відчинені двері, біля яких колись сторожувала «гнила інтелігенція».

Духовні цінності – це передумова творення культурних.

З листів до дружини Валерії Андріївської в час сибірського ув'язнення та заслання в 70-80-і роки ХХ ст.

1 грудня 2016 минає два роки відтоді, як відійшов у Вічність визначний філософ, мислитель, літературознавець і поет – який впродовж кількох десятиліть був одним з моральних камертонів українського суспільства, – «людина совісті» – засновник та багаторічний головний редактор газети «Наша віра» Євген Сверстюк.

Дальший перебіг подій в Україні лише підтвердив справедливості і прозорливості як передбачень, так і вимогливих суворих оцінок стану світу, гостроти й важливості задавлених українських болючих проблем.

За складних обставин сьогодення редакція газети «Наша віра» намагається гідно тримати моральну і професійну планку видання, якому Євген Олександрович надавав виняткового значення як релігійно-філософському мистецько-культурологічному осередку соціальної консолідації та здійснення права особи на свободу слова.

Молимося за упокій душі Євгена Олександровича й – «напередодні світанку» – намагаємося продовжувати його справу.



Святий Архистратиг Михаїл. Фреска старовинної церкви Св. Димитрія в Греції. Фрагмент

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

Послання Святого Великого Собору Православної Церкви	2
З духовної спадщини Старої України	4
Євген Сверстюк. Поема «Франко»	5
Духовний вчитель Євген Сверстюк	6
Михайло Селівачов. Після війни. Спогади	7
40-річчя Української Гельсінкської Групи	8-9
Будьмо гідні пам'яті о. Ярослава Лесіва	10-11
Капелян	12-13
Голос із-за океану	14

Церква і суспільство

Послання Святого і Великого Собору Православної Церкви Православним людям і кожній людині доброї волі



Святійший Вселенський Патріарх Варфоломій, Архієпископ Константинополя – Нового Риму

Ми звеличуємо і славимо Бога «милосердя і вської втіхи» [2 Кор. 1:3], що сподобив нас зібратися в тиждень П'ятдесятниці (18–26 червня 2016 року) на острові Крит, де апостол Павло і учень його Тит проповідували Євангелію в перші роки життя Церкви. Ми дякуємо Богові в Трійці за те, що Він благоволив нам завершити в одностайності труд Святого і Великого Православного Собору, скликаного Вселенським Патріархом Варфоломієм в одностайності з Предстоятелями Помісних Православних Автокефальних Церков.

Вірно наслідуючи приклад апостолів і Богоносних отців, ми знову заглибилися в Євангелію свободи, заради якої нас визволив Христос (Гал. 5:1). Основою наших богословських обговорень була впевненість в тому, що Церква живе не для себе. Вона несе свідчення Євангелії благодаті та істини і пропонує всьому світові дари Божі: любов, мир, справедливість, примирення, силу Хреста і Во-

скресіння і сподівання на вічність.

1) Головним пріоритетом Святого і Великого Собору було проголошення єдності Православної Церкви. Наявна єдність має зміцнюватися і приносити нові плоди, спираючись на Божественну Євхаристію і апостольське спадкоємство Єпископів. Єдина Свята Соборна і Апостольська Церква є Божественно-людською спільнотою, передчуттям і досвідом єсхатону в Божественній Євхаристії. Як безперервна П'ятдесятниця, вона є пророчим голосом, якого неможливо примусити мовчати, присутністю і свідченням Царства Бога любови.

Православна Церква, вірна одностайному Апостольському Переданню і своєму сакраментальному досвіду, є справжньою спадкоємцею Єдиної Святої Соборної і Апостольської Церкви, як це сповідується у Символі віри і підтверджується вченням Отців Церкви. Наша Церква у своїх таїнствах, зі Святою Євхаристією в осерді, переживає таїну Божественної ікономії.

Православна Церква втілює свою

2016 рік ознаменувався знаковою подією цього часу – як для світу, так і для України – Святим і Великим Собором Православної Церкви – який визначив масштабний і глибоко сутнісний новий поворот в житті людства та доконечну потребу опанування людьми і народами висот, які наближають нас до людини духовної.

Саме тому подаємо цей без сумніву найважливіший документ «епохи, яка народжується», котрий окреслює простір духовної дії, – для розмислів та спілкування, що ставатиме прозрінням і єднанням у творчості буття.

єдність і соборність «у Соборі». Соборність пронизує її організацію та спосіб прийняття рішень, визначає її шлях. Православні Автокефальні Церкви не є федерацією церков, але Єдиною Святою Соборною і Апостольською Церквою. Кожна помісна Церква, оскільки вона подає Євхаристію, є місцевою присутністю і проявом Єдиної Святої Соборної і Апостольської Церкви. Що стосується православної діаспори в різних країнах світу, було прийняте рішення продовжити роботу Єпископських Асамблей до тих пір, поки не стане можливим здійснення канонічної строгості (акрівії). Ці асамблеї складаються з канонічних єпископів, що призначені кожною Автокефальною Церквою і залишаються підпорядкованими своїм Церквам. Належне функціонування цих єпископських асамблей гарантує дотримання православного принципу соборності.

В ході роботи Святим і Великим Собор підкреслив важливість Зібрань (Синаксисів) Предстоятелів, що вже мали місце, і запропонував зробити Святим і Великим Собор постійною установою, що буде скликатися кожні сім або десять років.

2) Як учасники Святої Євхаристії і молитовники за весь світ, ми повинні продовжувати «літургію після Божественної літургії» і нести свідчення віри близьким і далеким, згідно з ясною заповіддю Господа перед Його Вознесінням: «будете Моїми свідками в Єрусалимі, у всій Юдеї та Самарії й аж до краю землі» (Діян. 1:8). Нова євангелізація народу Божого в сучасних секуляризованих суспільствах і євангелізація тих, хто ще не дійшов до пізнання Христа, залишається постійним обов'язком Церкви.

3) Відповідно до свого обов'язку свідчити істині у свою апостольську віру, наша Церква надає великого значення діалогу, в першу чергу з неправославними християнами. Через це решта християнського світу точніше пізнає істинність Православного Передання, цінність святоотцівського вчення та літургійного життя і віри православних. Діалоги, що ведуть Православні Церкви, ні в якому разі не мають на

увазі компроміс у питаннях віри.

4) Вибухи фундаменталізму в різних релігіях є виразом хворобливої релігійності. Тверезий мікрорелігійний діалог значно допомагає розвитку взаємної довіри, миру і примиренню. Опія релігійного досвіду має бути використана для лікування ран, а не для розпалювання вогню воєнних конфліктів. Православна Церква рішуче засуджує розширення воєнного насильства, переслідування, вигнання і вбивство членів релігійних меншин, насильницьке навернення, торгівлю біженцями, викрадення людей, тортури і огидні кари. Вона засуджує руйнування храмів, релігійних символів і пам'ятників культури. Особливо висловлює вона свою глибоку стурбованість з приводу становища православної діаспори в країнах, де переслідування меншин на Близькому Сході. Церква закликає уряди в цих регіонах захистити місцевих православних та інших християн і всі групи населення, що мають невідчужуване право залишатися у своїх країнах як громадяни з рівними правами. Наш Собор звертається до всіх сторін негайно докласти систематичних зусиль, щоб припинити воєнні конфлікти на Близькому Сході і всюди, де продовжуються збройні зіткнення, і надати можливість всім переміщеним особам повернутися до своїх домів.

Ми звертаємо наш заклик особливо до зверхників світу сього діяти так, щоб мир і справедливість переважали у рідних країнах біженців. Ми закликаємо цивільні влади, громадян і православних християн у країнах, де переслідувані відбиток триауток, продовжувати допомагати їм на межі або навіть за межею своїх можливостей.

5) Сучасна секуляризація шукає автономію людини від Христа і духовного впливу Церкви, який вона безпідставно ототожнює з консерватизмом. Але західна цивілізація несе на собі незгладний відбиток тривалого внеску християнства. Понад те, Церква висвітлює рятівне значення Христа, Боголюдини, і Його Тіла як місця і способу жити у свободі.

6) На відміну від сучасного підходу до шлюбу, Православна Церква розглядає нерозривні любовні сто-

сунки чоловіка й жінки як «велику таємницю ... Христа і Церкви». Так само вона називає сім'ю, що виникає з цих стосунків і є єдиною гарантією виховання дітей, «малою церквою».

Церква завжди підкреслювала цінність самообмеження. Але християнська аскеза докорінно відрізняється від будь-якого дуалістичного аскетизму, який відсторонює людину від життя і людей. Навпаки, Церква пов'язує аскезу із сакраментальним церковним життям. Самообмеження стосується не лише чернечого життя. Аскетичний етос властивий християнському життю в усіх його проявах.

Святим і Великим Собор, крім конкретних тем, про які він ухвалив рішення, коротко відзначає такі важливі сучасні питання:

7) Що стосується зв'язків між християнською вірою і природничими науками, Православна Церква уникає контролю над науковими дослідженнями і не займає ту чи іншу позицію стосовно кожного наукового питання. Вона дякує Богові за дар вченим розкривати невідомі виміри Божественного створіння. Сучасний розвиток природничих наук і технологій призвів до радикальних змін у нашому житті. Він надає значні переваги, такі як полегшення повсякденного життя, лікування важких захворювань, спрощення комунікації між людьми, освоєння космічного простору і т. ін. Однак, незважаючи на це, він має і багато негативних наслідків, таких як маніпуляція свободою, поступова втрата цінних традицій, руйнування природного середовища і відкидання моральних цінностей. Наукове знання, хоч би як швидко воно просувається, не мотивує людської волі, не дає відповіді на серйозні моральні і екзистенційні питання та на пошуки сенсу життя і світу. Такі питання потребують духовного підходу, який Православна Церква намагається забезпечити через біоетику, засновану на християнській етиці і святоотецькому вченні. Разом із повагою до свободи наукового дослідження Православна Церква, підкреслюючи гідність людини та її божественне призначення, в той же час указує на небезпеку, приховану в деяких наукових досягненнях.

8) Очевидно, що сучасна екологічна криза зумовлена духовними й моральними причинами. Її коріння пов'язані з жадібністю й егоізмом, які призводять до бездумного використання природних ресурсів, забруднення атмосфери шкідливими речовинами і зміни клімату. Християнська відповідь на цю проблему вимагає покаяння у зловживаннях, аскетичного настрою як протипотути щодо надмірного споживацтва, але водночас – культивування свідомості, що людина є «домоправителем», а не власником творіння. Церква ніколи не перестає наголошувати, що майбутні покоління також мають право на природні ресурси, які дав нам Творець. З цієї причини Православна Церква бере активну участь у різних міжнародних екологічних ініціативах і призначила 1 вересня Днем Молитви про захист навколишнього природного середовища.

9) Проти нівелювання та безособової стандартизації, що стимулюється у різні способи, Православ'я



Святим. Сучасна ікона. Michael Woerl. Греція

пропонує повагу до конкретних особливостей окремих людей і народів. Воно також виступає проти перетворення економіки на щось незалежне від основних потреб людини, на якусь самоціль. Прогрес людства пов'язаний не лише з підвищенням рівня життя чи економічним розвитком, що діє на шкоду духовним цінностям.

10) Православна Церква не втручається в політику. Її голос залишається самостійним, але й пророчим, як благодотворне втручання в ім'я людини. Права людини сьогодні перебувають в центрі політики як відповідь на соціальні та політичні кризи і труси, котра прагне захистити громадянина від свавілля державної влади. Наша Церква додає до цього зобов'язання і відповідальність громадян, а також необхідність постійної самокритики з боку як політиків, так і громадян для вдосконалення суспільства. І перш за все вона наголошує, що православний ідеал щодо людини перевищує горизонт встановлених її прав, «найвищим за все є любов», як відкрив Христос і як всі вірні, що слідує за Ним, знають це з особистого досвіду. Церква наполягає також, що основоположним правом людини є захист релігійної свободи, а саме свободи совісті, віросповідання й релігії, однаково кожної окремої людини і спільнот, в приватному та суспільному житті, право на свободу богослужіння і практики, право виявляти назовні свою релігію, а також право релігійних громад на релігійну освіту і повноцінну діяльність та виконання ними своїх релігійних обов'язків, без будь-якого прямого або непрямого втручання з боку держави.

11) Православна Церква звертається до молоді, що прагне повноти життя у свободі, справедливості, творчості та любові. Вона закликає молодих свідомо приєднатися до Церкви Того, Хто є Істиною і Життям. Прийти, приносити до церковного тіла свою життєздатність, свої тривоги і турботи та свої очікування. Молодь – це не лише майбутнє, але й динамічне і творче сьогодення

Церкви, як на місцевому, так і на світовому рівні.

12) Святим і Великим Собор відкрив наш горизонт сучасному різноманітному й багатогранному світу. Наголосив нашу відповідальність у місці та часі, а тим більше у перспективі вічності. Православна Церква, зберігаючи недоторканною свою сакраментальну і сотеріологічну природу, чутлива до болю, лиха й заклик до справедливості і миру народів світу. Вона звіщає «день-у-день Його спасіння»,повідає «між племенами Його славу, між усіма народами Його діла предивні» (Псалом 95/96).

Помолімося, щоб «Бог усякої благодаті, що вас покликав до вічної

Своєї слави у Христі. Він сам, коли постраждає трохи, вас удосконалив, утвердив, зміцнив, утримував. Йому слава й сила по віки вічні! Амінь» (1 Петра 5:10–11).

Послання ухвалили Вселенський Патріарх Варфоломій Константинопольський, делегація Вселенського Патріархату, глави й делегації Александрійського і Єрусалимського Патріархатів, глави і делегації Сербської, Румунської, Кіпрської, Елладської, Польської, Албанської Церков та Церкви Чеських земель у Словаччині.

Голова Верховної Ради України Андрій Парубій зустрівся з Вселенським Патріархом Варфоломієм

Голова Верховної Ради України Андрій Парубій під час своєї офіційної візити до Туреччини провів зустріч із Святійшим вселенським патріархом Варфоломієм, Архієпископом Константинополя – Нового Риму та привітав його з 25-літтям Патріаршого служіння.

Під час більш ніж двогодинної зустрічі Парубій обговорив з Патріархом перспективу створення Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні та надання їй Томосу про Автокефалію.

Патріарх Варфоломій подякував українському парламенту за звернення, яке він прийняв у червні 2016 року з проханням створити в Україні єдину Помісну Православну Церкву і надати їй автокефальний статус. Патріарх назвав це звернення «важливою історичною подією».

Після закінчення зустрічі Парубій подякував Варфоломію за духовну опіку над українською діаспорою в США, Канаді, Австралії та Туреччині. Він також запросив його відвідати Україну і виступити в стінах Верховної Ради.

«Ми захоплюємося українським народом. Ми Вас любимо і благословляємо Вас, як Церква-Мати. Я вже кілька разів був в Україні і сподіваюся, що незабаром знову її відвідаю», – зазначив Патріарх Варфоломій.

«Переконали, що утворення Єдиної Помісної Української Православної Церкви – це єднання українського народу і запорака національної безпеки, – резюмує Андрій Парубій. – Зараз Господь дає нам унікальний історичний шанс – об'єднати Українську Православну Церкву – консолідувати народ».

З ДУХОВНОЇ СПАДИНИ СТАРОЇ УКРАЇНИ (XI – XVIII СТ.)

**Матеріяли для рубрики надала
Людмила ІВАННІКОВА**

Антоній РАДИВИЛОВСЬКИЙ

ЛЕГЕНДА ПРО МАТІР І БОГОРОДИЦЮ

...Одна побожна жінка по смерті чоловіка єдиного мала сина, в котрому, як у душі своїй, кохалася. Коли, напавши, неприятели взяли його в неволю і до в'язниці закованого вкинули, мати, будучи у великому горі, вдається в молитвах своїх до Пресвятої Богородиці, усильно просячи, аби та визволила її сина. А коли те і один раз, і другий, і третій чинила, а не була вислухана, сама входить у церкву і, перед образом Пресвятої Богородиці ставши, так до Неї говорить:

— Діво щонайчистіша, покровителько і велика добродійко моя! Про визволення з неволі сина мого часто Тобі в молитвах докучала, часто Тобі поздоровлення ангельське офірувала, а Ти ж бо ще й досі мізерній рабі Своїй не допомогла. Чи ж бо я єдина є у Тебе, Матері милосердя, погорджена? Щоразу з плачем і великим жалем серця мого прошу за сина мого Твоєї помочі і рятунку, а не маю. Отож учиню так. Як сина мого у мене взято, так і я Сина Твого собі візьму, в заставу за сина мого ув'язненого покладу.

І те мовлячи, ближче до образу приступає і образ Дитяти, що Його Марія на руках Своїх пестувала, одібравши, додому занесла і, в біле чисте полотно увивши, в скрині своїй замкнула, тішачися дуже з того, що добру заставу за сина свого має. І пильно його стерегла.

Аж наступної ночі преблагословенна Діва Марія молодика тому, котрий був у в'язниці і в неволі, показується і, двері в'язниці одтворивши, говорить:

— Вийди звідси, а матері своїй повіж, аби Мені Сина Мого вернула, бо ж Я їй тебе оддаю.

Той, вийшовши із в'язниці, до матері прийшов і, що з ним діялося, матері оповів.

Мати, побачивши перед собою сина і дуже здивувавшись, образ Дитинчати Маріїної із скрині взяла і, до церкви прийшовши, їй оддала, мовлячи:

— Дякую Вам, Пані найласкавіша, що мені коханого сина мого оддала. Ото ж бо і я Вам Вашого Сина оддаю.

І так Марією потішена в своїм нещасті zostала. О Боже мій! Як багато є тепер матерів нещасних, котрі, бачачи синів своїх і дочок своїх в неволю турецьку і татарську позабраних, плачуть, ламентують. А тільки-но в гарячих молитвах своїх удадуться до Пречистої Матері Сина Божого, одразу ж бувають Нею потішені, синів і дочок своїх за помічку Її визволених бачать...

*Із рукописної книги «Вінець Христов»,
1676 – 1683 рр.*

ПАВ І ҐАВА

Коли за правом птаство мало вальний сейм про те, кого б могли мати собі за царя, то Пав просив посильно через різне птаство [щоб він був царем та великим князем над усіма птахами], гідним себе чинячи через красу пр'я. На тому ж вальному сеймі птаство, схилене через павини подарунки, подало свої міркування, щоб таки Пав був над ними царем та великим князем.

Відізвалася з-поміж них одна Ґава, або Галка, і сказала:

— Ах, Бога ради, що це ви чините? Коли Пав буде нам царем та князем, то запевне Орла матимем собі за великого неприятеля. І коли хтось на



нас постане, хто тому за нас спротивиться? Хто дасть відсіч?

Почувши те, птаство, хоч і побрали від Пава подарунки, однак на здорову раду Ґави вибрали собі за царя та князя Орла.

Слухачу православний, чого б то нас навчала та фабула? Нічого іншого, тільки такого: коли посполитий люд вибирає на якесь царство, на князівство чи на якесь інше старшинство, не має дивитися на красу його зовнішньої вроди, ані на родовитість прізвища, але на чесноти, на укладність пристойних звичаїв, на смирення, на побожність, на щедротливість та ласкавість. Тії чесноти є оздобою царського маєстату, ті чесноти є збереженням життя його... О щаслива, о благословенна така земля, яка такого царя або князя має в собі, котрий не так величається з уродження й титулу свого царського чи княжого, як із побожного життя, з покори, ласкавості та щедротливості!

*Із рукописної книги «Огородок
Марії Богородиці», 1671 р.
Переклади Валерія Шевчука*

Святитель Петро МОГИЛА

ПРО СТАРЦЯ ЄЗЕКІЇЛЯ СКИТСЬКОГО

У літо 16(...), коли з Греції у Руську землю прийшов Йосаф Монемавасійський, митрополит, і пробував в Унівському монастирі, тоді один преподобний муж, блаженний Єзекиїль, скитський старець, прийшов від свого монастиря до митрополита задля благословення і щоб відвідати його. Митрополит же з радістю прийняв його, був-бо вельми людинолюбний муж.

Коли ж настав час обіду, затримав митрополит старця пообідати з ним, бачачи в ньому мужа боговільного та святоблिवого. Знав-бо, що не їсть старець ані масла, ані яєць, і хотів випробувати

його, чи є в ньому благість Божа, і повелів усі страви передусім із маслом приготувати. Коли ж принесли, почали після благословення митрополит і всі, що з ним сиділи, їсти; старець же тільки хліб їв, страв не торкаючись.

Митрополит же каже до нього:

— Їж, старче, благословлено є тобі.

Старець же з великим смутком узяв ложницю, її одну тільки взяв і з'їв, а тоді поклав, а інше не їв. Митрополит, бачачи, що іншого не їсть, мовив:

— Благословення є на вас уже [страви], чого не їси, старче?

Старець же встав, поклонився йому й рече:

— Що треба було до послушання, виконав, інше вибач мені, отче!

Почув митрополит мудродорозсудну старцеву відповідь і каже:

— Воістину достойно називаєшся старцем і відтепер достойний так ти називатися.

І тоді велів поставити йому їжу без масла.

Дивіться-бо, який мудрий цей преподобний муж: і послушання виконав і повтримність утримав для всіх, що там сиділи, на користь.

**Іоаникій
ГАЛЯТОВСЬКИЙ**

ГУСИ ТА ЖУРАВЛІ

Є фабула про Гусей та Журавлів, що вони, зв'язавшись поміж себе товариством, паслися разом на одному полі. Прийшов по тому Пташник із сіткою, аби їх собі на покорм зловити. Журавлі, постерігши те, як легкі, знявшись, відлетіли, а Гуси, отяженіші, залишилися у руках Пташника.

Слухачу православний, чи не діється те саме з улюбленими цього світу, які тепер, як Гуси з Журавлями, з людьми святобливими пасуться на однім полі церкви, нашої матері, одних заживають церковних добродійств, одних сакраментів, але коли прийде Пташник, диявол, скажу, проклятий із сіткою зваби своєї, тоді люди святобливі, які наслідують Христа Спасителя, котрі є легкими через погорду до світу і через прийняття на себе добровільного убозтва, як Журавлі, відлітають від нього, а світу улюбленці, будучи утяжені багатством, аж відлетіти не можуть, бувають од того піймані.

*Із рукописної книги «Огородок
Марії Богородиці», 1671 р.
Переклади Валерія Шевчука*

ПРО МИЛОСЕРДНУ ВДОВУ

Пригадаймо собі вдову, яка в Сареті Сідонській під час голоду годувала пророка Іллію, маючи лишень жменю борошна і пляшечку оливи, однак од того не зубожіла, бо ані борошна в начинні, ані оливи в пляшечці не зменшилося, але завше прибувало доти, аж поки минув голод.

Так і тепер, хто ближніх своїх, людей убогих, годує, поїть, одягає і дає їм усе, чого вони потребують, то ніколи не зубожіє, завше будуть у нього всілякі достатки прибувати, прирощуватися і примножуватися...

*Із книги «Ключ розуміння», 1659 р.
Переклад Валерія Шевчука*

2016 – рік Івана Франка

Євген СВЕРСТЮК

ФРАНК

Поема

*Світ стояв навколо
нахилений вправо
аж в носі крутило*

*Всі так поважно
носили мундир і регалії
що хотілось роздягнутись
Патентовані патріоти
так твердо любили свій край
аж*

*Хотілось приснути
сміхом в обличчя
лискучі пилюю і впеєненістю
і заволати
ген за бескидом
дощі весняні
вони вас змиють
усе це змиють
вони розмиють
зеленим шумом
тільки поміі
і сірий гумус*

*Він завжди знав
що високо літає
тільки тривожила
легкість кроку і юні крила
проміння світло-сірих очей
зухвало сипалось в приховані затінки
груді розпирив той надмір сил
що прагне створити інший світ*

*За обрієм
сходила зоря
нової віри
Шандарі хапались вилловлювати
і кидати в камінні пащі
її пророків
Вони одвічно
роз'ятрюють вітер
прийдешньої бурі
І раптом забулись в ямі
зранені крила
груді стиснула камінна паща
а високе чоло пересікла зморшка
яка назавжди
переорала шлях на Олімп*

*Великих серцем
рано тривожать віщі сні
Йому наснився шлях
у гурті велетнів
добровільно прикутих до скелі
яку їм призначено розбити
щоб пробитись до світла
Від них малопдушно відвернулись
недрузи й друзі
і тільки над пусткою відчуження
на дні душі
квилить за втраченим скрипка
У сні було так ясно
що світ застусє скеля
але приходило пробудження
і в очах бовваніли одвічні каскади гір
крізь які з попатою і кайлом
пробивається людина
в поті чола
під ношею спадку
з печаттю захланності
з тугою до щастя в очах
Semper idem*

*В ранній полудень
йому затремтів десь під серцем
тривожний дзвін
і прокотився
над тужливою даллю
пожовклх рієнин*

*Облетів весь цвіт весни
Прочитано книгу вічних повторень*

*райдужну мудрість незворушного Сходу
похмуро-високу духовну драму Заходу
і вітер гортає сторінки
розумових експериментів
оновлених життя
алхімію щастя
доктрини ситості
і застережливі motto
бережись кроїти живе
І пахло гірким медом
вершин і низин
Пересичений розум
на гострій грані іскрився гумором
над вічними проваллями переливався іронією
і під непомірною вагою життєвої ноші
починав ковзати в дитинність
щоб потім знов нести
напругу за трьох*

*А хвиля зносила
а вода змивала
і реготався вітер
в пустельній самотині*

*Чи справді
обминувши власне щастя
вийдеш на дорогу до щастя прийдешніх
Чи справді
над розбратом власного краю
десь височить країна братерства-любви
Чи буває правда
правдивіше
ніж в своїй хаті своя правда*

*Який цілющий лік
усміх рідних очей
Яке джерельце
повітря рідних лісів і гір
пісня і праця
і той неумирущий мужицький жарт
що мерехтить над безоднями відчаю
Яка проста правда життя
«там де хліб родити має поле
мусить плуг квітти з корінням рвати»
Йому повторився давній сон*

Для Євгена Сверстюка Іван Франко був однією з найвищих духовних вершин, яка бентежила й захоплювала його уяву ще від юнацьких років своїм переможним духом правди і добра. Шукаючи власний шлях до висот ідеалу, Євген Сверстюк прагнув збагнути таємницю великої справжності стражденного життя українського генія, що зродило світло непроминальне.

Поема «Франко» написана 1981 р. на засланні в далекому Сибіру, коли сам автор опинився в умовах важких випробувань, що надає творові особливої напруги, відкриває глибокий підтекст внутрішньої розмови поета з своїм героєм.

*але прихований каменяр
вже наче обріс бородою
одвічного незабутнього пророка
який сіяє слова мудрости і любови
з вірою у вічність Доброго Зерна
у всемогутність Бога Правди
сіяє на невідячній каменистій рідній ниві
тій самій*

*яку велетні засівали кістками
в пориві до країни щастя
але в зачарованій колі
за розбитою скелею їм виростала нова
братерство їм одмінилось верховною
змовею*

*угода пахла примусом
і навіть любов муштрувалась в тотальну
кампанію
і скидалась в організований захват
од царства розуму
про яке і мріяти не сміли давні аматори
казарми*

*А скрипка на дні душі
змінивши голос
захлинала
Ох розстроєна скрипка розстроєна!
Скільки рук нетямущих брудних
Доторкались до струн чарівних
І вона їх розстроєм напоєна*

*Коло замкнулось
і крила опустились
біля тих самих джерел
де колись так буйно виросли
Прости мені Господи
зухвальство марного Розуму
що перся на Твій п'єдестал
Прости мені мамо
нерівне світло любови
гіркоту докорів*

*рої різних жалів
Даруйте сусіди
колючу правду вічі
той міцний і
гіркий лік
який випльовують
Кохана
я приніс тобі в дар
замість живих
троянд
зі в'ялого
листя
Я сплачуватиму
віками
сплачуватиму
промінням
офійного
спалаху
Я сипатиму його юним
на дорогу
страждань
і обов'язку
що веде до
вершини
де вселюдські ідеали
зоріють*



Світлина Franciszka Teresa

Травень, 1981

Педагогічна сторінка



Надія ГУМЕНЮК

Покрова

Покрово,
пречиста й свята,
козаків Покровителько
і наших звичаїв Хранителько!
Молюся тобі, Богородице мила,
щоб славою Ти Україну покрила,
як землю багрянцем дібров —
щоб ворог ніколи її не зборов.
Даруй нам щедроти Твої та
чесноти
для помислів гарних і сил
для роботи,
щоб в нашім краю панувала любов,
щоб завжди над ним
був Твій світлий
Покров!

Леонід ПОЛТАВА

Архангели

Архангели, архистратиги...
Такі незвичні ці слова.
Вони прийшли з тієї Книги,
з якою думка ожива.
В апостолів святому слові
на землю сила їх прийшла:
це вічні воїни Христові,
це вічна правда проти зла.
Ми їх не бачим, бо людині
не все побачити дано,
та над Тризубом України
їх крила — наче знамено!

У Луцьку презентували мистецький соціальний проєкт за твором письменниці Галини Кирпи «МІЙ ТАТО СТАВ ЗІРКОЮ»

Нещодавно в приміщенні Волинського академічного обласного театру ляльок Луцький міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у партнерстві з творчою студією Наталії Журавльової презентували мистецький соціальний проєкт «Мій тато став зіркою», приурочений до вшанування Дня Гідності та Свободи. Мистецький проєкт реалізовується за підтримки Луцької міської ради, Луцького міського голови Миколи Романюка, Волинського відділення Нотаріальної палати України, Волинської регіональної дирекції філії національної телекомпанії України, FM-радіостанції «Луцьк», телеканалу «Нова Волинь» та Благодійної організації «Творчість заради життя».

Маленькі актори, вихованці творчої студії Наталії Журавльової, заодно йменною оповіддю Галини Кирпи «Мій тато став зіркою» талановито відтворили зворушливу історію маленької дівчинки, тато якої загинув на Майдані під час Революції Гідності. Дитині важко змиритися з тим, що він ніколи вже не пригорне, не малюватиме з нею пастельками тополю аж до неба, не побачить її маленької сестрички, яка народилася вже після його смерті... Героїня роздумує про зовсім недитячі теми: смерть, барикади, «гради» та біженців. Але мама сказала дівчинці, що її тато став зіркою. Отож її тато для неї не зник. Полеглий за правду, він світить їй з неба яскравою зіркою.

Заступник міського голови Юрій Моклиця щиро подякував маленьким артистам та організаторам проєкту «за те, що не дасте забути», за неповторне враження, яке пробудило у нього власні спогади про перебування на Майдані під час Революції Гідності та в АТО. «Коли я був на Майдані, я намагався думати про своїх близьких, сім'ю, сина. І це давало мені сили. Можливо, навіть не так давало сили, як відволікало від страху. Я робив це для них», — розповів він після вистави.

У мистецькому заході взяли участь учасники АТО та їх сім'ї, депутати міської ради, громадські активісти та волонтери, учні шкіл та заступники директорів з виховної роботи. Соціальний проєкт-вистава «Мій тато став зіркою» за участю вокального ансамблю «Творчість заради життя» та аматорського ансамблю танцю «Первоцвіт» дитячої школи села Княгининок Луцького району буде показана у районах Волинської області.

За матеріалами преси

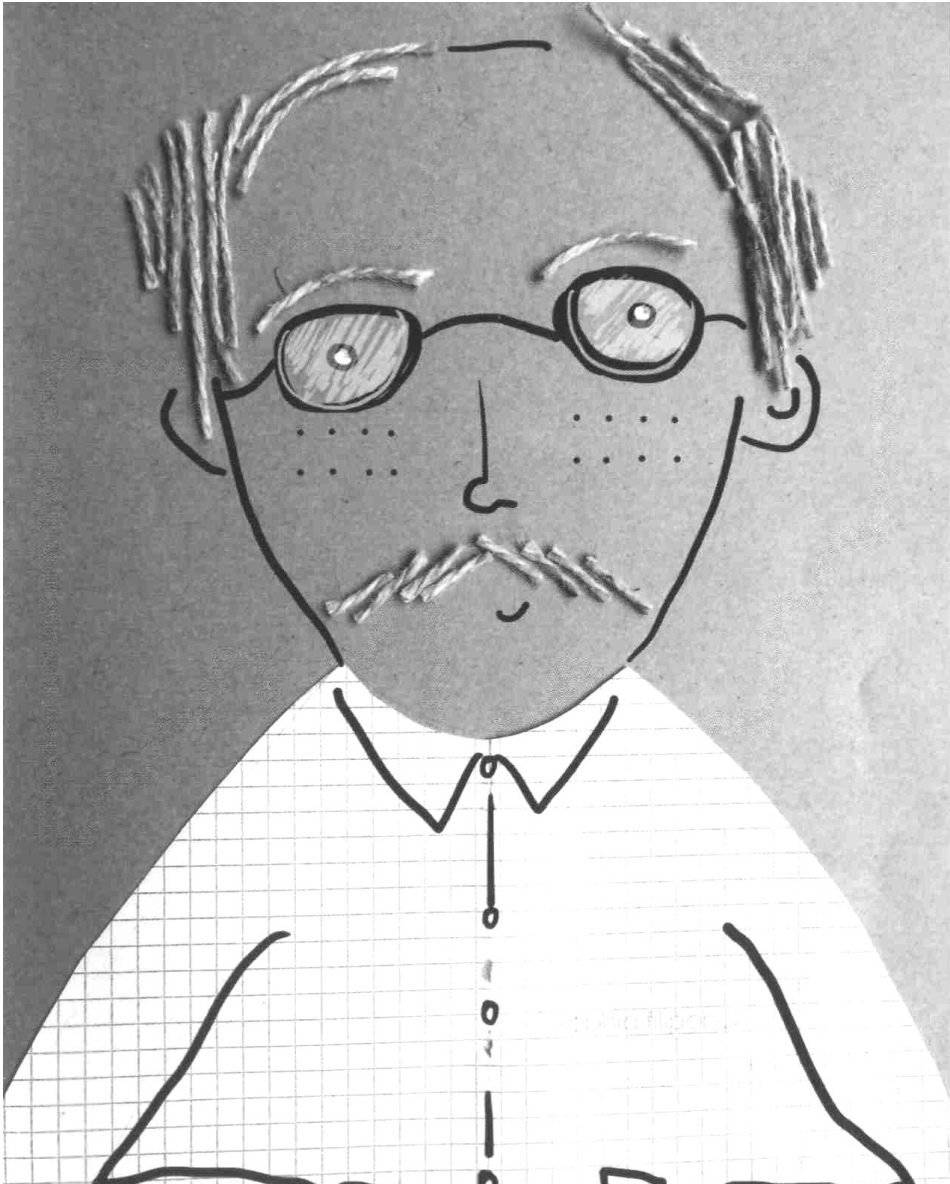
ДУХОВНИЙ УЧИТЕЛЬ: Євген Сверстюк —

Львів : Апріорі, 2015

До книги ввійшли спогади про Євгена Сверстюка, а також його твір «Мій батько» та афористичні думки з книги «Блудні сини України». Доповнюють збірку публікації з газети «Наша віра» про важливість родинного виховання та цікаві діалоги з молоддю. Книгу видано у співпраці з Народним музеєм Тараса Шевченка у Львові.

Пропонуємо увазі читачів уривки з передмови автора-упорядника видання Зеновії ФІЛІПЧУК

Його слова — мов пшеничні колоски



Євген Сверстюк. Колаж Софії Філіпчук

Жити з Правдою нелегко. Але можна. І треба. Яскравий приклад цьому — земний шлях Євгена Сверстюка, який не раз нагадував: «Правду треба вистраждати...». Нагадував собі й нам, бо пройшов такі випробування, які не всі витримували...

Не лише говорити світові «ні» було властиве п. Євгену — він часто висловлював гостро правдиві думки. — Людині дуже часто треба нагадувати про гідність. Треба мати сміливість нагадувати священикам: вони виступають не перед чередою, а перед високими людьми. Священик, який має конфесію, а не має любови до людей — це соціально небезпечний тип.

Хтось тихенько перепитав:
— А вчитель?
— В тому числі...
Ще пригадую фрагмент наших зустрічей: на завершення презентації книги Олександра Кониського «Тарас Шевченко-Грушевський. Хроніка його життя» (Київ, в-во «Кліо», 2014), яка проходила у Львівському національному університеті ім. Івана Франка під час Форуму книговидавців 2014 року, — прозвучало запитання до автора переднього слова Євгена Сверстюка:

— Що б ви побажали всім у такий збурений для України час?
— Кожен несе свій хрест. Несімо свій хрест... — гідно відповів чоловік, який уже наближався до найвищої Істини.

рцем української журналістики в її найкращих традицях. Газета виходить, у ній закладена духовна правда про людську душу.

«Наша віра» — одна з небагатьох в Україні газет, яка цілеспрямовано плекає національну свідомість молоді. А починається ця копітка праця з виховання родини в християнських чеснотах — без шуму і галасу...

Ще пригадую фрагмент наших зустрічей: на завершення презентації книги Олександра Кониського «Тарас Шевченко-Грушевський. Хроніка його життя» (Київ, в-во «Кліо», 2014), яка проходила у Львівському національному університеті ім. Івана Франка під час Форуму книговидавців 2014 року, — прозвучало запитання до автора переднього слова Євгена Сверстюка:

— Що б ви побажали всім у такий збурений для України час?
— Кожен несе свій хрест. Несімо свій хрест... — гідно відповів чоловік, який уже наближався до найвищої Істини.

Нова свідомість

Джек Пеленс:

«Я УКРАЇНЕЦЬ, А НЕ РОСІЯНИН»

Вірш Дмитра Павличка

Був такий обов'язок у козаків — безкоштовно, добровільно захищати рідну Україну. Нерідко залишав січовик дружину при надії і знав: загине — син буде носити його ім'я, а прізвищем стане ім'я матері. Чи не тому на нашій землі багатьох Катериничів, Мотричів, Уляненків? Так було і в родині Палагнюків, що вела рід від козацької Палагні.

18 лютого 1919 р. у Латімер-Майнзі, у Пенсільванії (США) у заробітчан Палагнюків із України народився син Володимир. Його батько походив із села Іване-Золоте Тернопільської області, а мати — зі Львівщини. З роками Володимир Палагнюк став Джеком Пеленсом.

Кажуть, Джек створив сам себе: вугільна шахта, професійний бокс. Володимир Палагнюк мав спортивне псевдо Джек Браззо; побив рекорд за кількістю безперервних перемог, більшість із яких завершувалася нокаутом. З початком Другої світової війни Джек завершив боксерську кар'єру і пішов на службу до військово-повітряних сил США. Під час одного з навчальних польотів на бомбардувальнику В 24 його літак несподівано загорівся. Джекові вдалося вистрибнути з парашутом з охопленої полум'ям машини, але обличчя вогонь спотворив до невпізнанності. Довелося довго лікуватися, пройти через пластичні операції й пересадки шкіри. Шрами на його обличчі, які, втім, додавали його героям мужності, залишилися назавжди.

У тридцять років Джек Пеленс здобув блискучу освіту: закінчив факультет акторського мистецтва в Стенфордському університеті. Розмовляв багатьма мовами: українською, італійською, еспанською, французькою, ан-

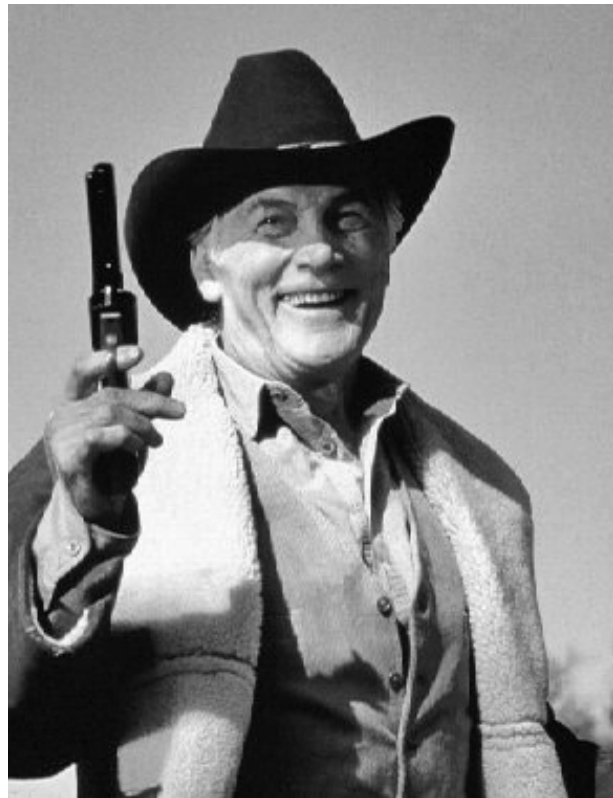
глійською... Здобув визнання як актор жанру вестернів, страшенно мріяв зіграти Тараса Бульбу (цю роль пощастило зіграти Юлю Бріннеру).

Його основні кінороботи: «Трамвай «Бажання», «Острів скарбів», «Бетмен», «Військові ігри», «Кіборг — 2», «Танго й Кеш», «Молоді стрільці», «Дракула» «Че!» «Desperados», «Маркіз де Сад». Він є володарем премій «Золотий глобус», «Еммі», його тричі номінували на здобуття «Оскара», якого все ж отримав 1992 року за фільм «City Slickers». Під час церемонії нагородження Джек приголомшив аудиторію віджиманням на одній руці і викликав бурхливі оплески своїми атлетичними здібностями в 72-річному віці.

Джек пишався українським походженням: знав українську мову, історію, любив співати рідні пісні, виступав під час відкриття пам'ятника Шевченку у Вашингтоні. Джек Пеленс був головою правління митецької благодійної фундації Hollywood Trident Foundation («Фундація Тризуба»), яка надавала фінансову допомогу акторам і митцям, які демонстрували досягнення української культури (включно з кіномистецтвом) у цілому світі.

У квітні 2004 р. впродовж тижня в Лос-Анджелесі тривав фестиваль «Русскіє ночі» під патронатом Президента Росії. Кульмінацією стала церемонія нагородження в Голлівуді американських митців та акторів російського походження званням народного артиста Російської Федерації за їхній внесок у розвиток російської культури.

«Я — українець, а не росіянин», — заявив 85-річний Джек Пеленс на фестивалі російських фільмів у Голлівуді та відмовився



від звання «народний артист Росії», бо не має нічого спільного ні з російським кіно, ані з Росією. Джек Пеленс залишив залу зі своїм найближчим оточенням.

10 листопада 2006, у Монтеціто (Каліфорнія), упокоївся 87-річний син емігрантів Володимир Палагнюк, американський кіноактор українського походження.

Подасмо за Українським Ювілейним місячником «Молодці Українці!», липень, 2016, видавн. «Навіки», який видає о. Василь Пишний разом з громадою Св. Покрови, с. Рубанівське, Січеславщина

Михайло Селівачов.

«ПІСЛЯ ВІЙНИ. СПОГАДИ»

Рецензія

Вірш Дмитра Павличка

Значною подією в культурному житті Києва став вихід книги Михайла Романовича Селівачова, доктора мистецтвознавства, професора Київського Національного університету ім. Т.Г.Шевченка «Після війни. Спогади». Книга видана Центром пам'яткознавства НАН України, Київ, 2015, 592 стор.

Це справжня енциклопедія мистецького життя Києва 60–80-х років (автор народився в Києві 1946 р.). Тоді родина художника жила на території Київсько-Печерської лаври, де в її колишніх корпусах розмістили експурсоводів, наукових працівників Лаврського заповідника. Тому юнак мав можливість спілкуватися із старшим поколінням київських вчених, зокрема зі співробітниками Музею Народно-декоративного мистецтва. Разом з ними вирушав у подорожі

Україною для збирання творів мистецтва. Живими постатями в його спогадах постають відомі дослідники українського мистецтва — Михайло Сікорський, директор музею в Переяславі, Павло Жолтовський, Григорій Логвин, бандурист Георгій Ткаченко, поет Микола Вінграновський.

Михайло Селівачов тривалий час (1960–80 рр.) працював в Українському товаристві пам'яток історії та культури, долучився до першого випуску журналу «Пам'ятки України», товаришував з людиною-легендою Михайлом Брайчевським, Степаном Таранушенком (відомим дослідником дерев'яних храмів України). Інформація про них надзвичайно цінна для майбутніх поколінь, які вже не мають змоги особисто знати цих людей.

Теплом перейняті спогади про Марію Приймаченко, Івана Гончара

і його музеї (відвідувати який було небезпечно в той час).

Михайло Селівачов навчався в аспірантурі Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Рильського АН України, тому зсередини цікаво описує тодішнє наукове середовище 1970–1980 рр.

Надвичайно важливими є сторінки спогадів, присвячені першим реставраторам церков Київсько-Печерської лаври («Спаса на Берестові», «Різдва Богородиці», «Всіх Святих» та інших). Це постаті видатних київських реставраторів храмів Миколи Холостенка, Луки Калениченка, Володимира Бабюка та їх помічників. Вони багато зробили для відродження київських храмів у повоєнні роки. З ними автор особисто був знайомий і навіть допомагав їм.

Окремий розділ книги складає опис наукових відряджень автора, поїздок за кордон. Зацікавлює розповідь про старожитності Македонії, Греції. Особливо багато уваги приділено зустрічам з українцями в США, зокрема, зустрічі зі Святославом Гординомським в Українському музеї в Нью-Йорку, описові колекції українського народного мистецтва в Центрі українських студій при Гарвардському університеті. Дізнаємося також про українців у США, які віддано пропагують українське мистецтво.

Глибокі психологічні характеристики, майстерність мови та гумор автора надають книзі характеру живої розповіді. Можна стверджувати, що ця книга Михайла Селівачова — яскраве явище в українській мемуаристиці останніх років. Наклад книги 500 примірників.

МАЙДАН

Свободу треба захищати нині і повсякчас

Звернення Ініціативної групи «Першого грудня» з нагоди 40-річчя Української Гельсінкської Групи

Сорок років тому на теренах радянської не-свободи постала Українська Гельсінкська Група (УГГ) — «малесенька щопта» захисників свободи і прав людини.

То був героїчний чин, адже Радянський Союз, формально приєднавшись у 1975 р. до Гельсінкських угод, зовсім не збирався дотримуватися взятих разом з іншими 34-ма державами зобов'язань щодо прав людини і основних свобод.

Тоталітаризм і далі залишався тоталітаризмом. Сміливці з УГГ взяли на себе тяжкий хрест боротьби з ним, здійснюючи контроль за дотриманням прав людини в Україні відповідно до Гельсінкських угод. Для багатьох із неконформістів ідея прав людини була водночас й ідеєю права української нації на свободу.

Набувши правозахисних методів і форм, український національний рух став зрозумілішим світові.

Боротьба, що її вела УГГ, була світлою хвилею української історії. Вона стала подвигом великої самопожертви заради тих цінностей, які ще тільки мерехтіли, наче «досвітні огні», на далеких обріях майбутнього.

39 із 41 члена УГГ відбули несправедливі покарання у в'язницях і лагερях, на заслання і в психлікарнях. Історія винагородила більшість із них: советська тюрма впала на їхні очач.

Але історія українського правозахисту не може завершитися разом з історією УГГ. Вона триває. Віддаючи шану безумству хоробрих, не забуваймо про нові виклики, про те, що свобода потребує захисту нині і повсякчас.

Демократія не дається раз і назавжди. У своді завжди є багато ворогів. Права людини не падають з неба як дар навчінно.

Не жаліймо зусиль, аби зберегти і примножити

те, що для людини так само важливе, як і повітря. Живемо в час суворих випробувань. Віримо, що Україна виїде з них гідно й переможно — саможертвною працею і відвагою нових сміливців.

БУДЬМО З НИМИ. БУДЬМО НИМИ.

Нагадаємо, що створена у двадцять річницю референдуму Ініціативна група «Першого грудня», до якої ввійшли чільні представники національної інтелігенції: В'ячеслав Брюховецький, кардинал Любомир Гузар, Іван Дзюба, Євген Захаров, Мирослав Маринович, Володимир Панченко, Мирослав Попович, Вадим Скуратівський, Юрій Щербак, Ігор Юхновський, має на меті домогтися встановлення в країні нових правил гри.

Василь ОВСІЄНКО, лауреат премії імені Василя Стуса, член УГГ

40-а річниця створення Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінкських угод

«Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів».

Загальна Декларація прав людини ООН, ст. 19

Прикінцевий акт Наради з безпеки та співпраці в Європі (НБСЕ), підписаний після тривалих зволікань 1 серпня 1975 року в столиці Фінляндії главами всіх держав Європи (крім Албанії), а також США та Канади, прирівнювався до національного законодавства, а тому відкрив юридичні можливості легально і цілком законно боротися з порушеннями прав людини, опираючись на внутрішнє і міжнародне право.

Першим це збагнув професор Юрій Орлов: Гельсінкський акт, що задуманий був як міждержавний, він запропонував прочитати у людському вимірі, на захист людських прав. З цією метою московські правозахисники створили 12 травня 1976 року Московську

громадську групу сприяння виконанню Гельсінкських угод.

Другою, за ініціативою письменника і філософа Миколи Руденка, генерала Петра Григоренка (Москва), громадської діячки Оксани Мешко, письменника-фантаста Олеса Бердника, юриста Левка Лук'яненка (Чернівці), 9 листопада 1976 року була створена Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод.

Її членами-засновниками стали також мікробіолог Ніна Строката-Караванська (м. Таруса Калузької обл.), інженер Мирослав Маринович, історик Микола Матусевич, учитель Олекса Тихий (Донецчина), юрист Іван Кандиба (м. Пустомити на Львівщині).

Вони підписали Декларацію про її створення та Меморандум № 1.

Гельсінкський рух швидко став міжнародним: 25 листопада 1976 року Гельсінкська

група була створена в Литві, 14 січня 1977 року — в Грузії, 1 квітня — у Вірменії. Ще з вересня 1976 року в Польщі діяв Комітет захисту робітників, перетворений пізніше на Комітет громадського захисту, у січні 1977 — група «Хартія-77» у Чехословаччині. У США була створена спеціальна комісія Конгресу.

Правозахисники вчинили революційний переворот у свідомості стероризованого за попередні десятиліття населення: у невільній країні

вони почали поводитися як вільні громадяни: явочним порядком здійснювати конституційні права (свободу слова, друку, демонстрацій, асоціацій та ін.), тобто розуміти закони так, як вони написані. У суспільстві з'явилася незалежна громадська думка. Відтепер демагогія про «втручання у внутрішні справи СССР», коли йшлося про порушення елементарних прав людини, ставала неспроможною.

Крім того, Українська Гельсінкська Група в добу краху світової колоніальної системи нагадала про існування поневоленої України й порушила питання про визнання її світовим співтовариством, насамперед, щоб Україна була представлена на наступних нарадах НБСЕ окремою делегацією. Це був геніальний здогад: поставити український національний інтерес на міжнародну правову основу, в контекст протистояння демократичного Заходу з тоталітарним СССР. І міт про Україну всього лише через півтора десяти років наповнився реальним змістом: вона стала незалежною! У певному розумінні можна сказати, що свобода слова, правдива інформація зруйнувала «імперію зла».

Українська Гельсінкська Група об'єднала людей різного світогляду й національностей, бо правозахисники розуміли: за колоніального становища про дотримання прав людини не може бути й мови — незалежність уявлялася всім як імовірний гарант свобод. Усе, що було ще живе в Україні, потягнулось до Гельсінкської Групи.

Це вперше по десятиліттях репресій українська інтелігенція організувалася і заговорила на увесь світ про неволю і безправ'я свого народу. У цьому розумінні Гельсінкський рух був для України куди важливішим, ніж для народів, які мали свою державність, тому він у нас виявився найстійкішим.

Середовище Української Гельсінкської Групи було досить широким і героїчно стійким. Це колишні політв'язні, їхні друзі й родичі, це молоді люди, які не хотіли більше задихатися в атмосфері офіційної брехливої ідеології. ЦК КПСС та його «бойовий авангард» — КГБ були розгублені. Адже хотілося зберегти «людське обличчя» перед світом. Проте вони не витримали і в черговий раз виявили світові своє справжнє нутро: вдалися до випробуваних методів — арештів найактивніших, до позасудових репресій щодо всіх співчувачих і підозрюваних.

Усього в Групу вступила 41 особа. Крім того, 1982 року УГГ поповнилася двома іноземними членами (естонське Март Ніккус та литовець Вікторас Пяткус), а в кінці 1987 року в неї було кооптовано ще шістьох. 24 особи були засуджені у зв'язку з членством у Групі. Вони відбули в концлагерях, в'язницях, психіатричній, на заслання — понад 170 років. Загалом же на страшний рахунок Групи — понад 550 років неволі.

Група розплатилася п'ятьма людськими життями: Михайло Мельник наклак на себе руки напередодні неминучого арешту 9 березня 1979 року. Чотири в'язні лагера особливого режиму ВС-389/36 (селище Кучино Чусовського р-ну Пермської обл.) загинули у неволі: Олекса Тихий 5 травня 1984, Юрій Литвин 4 вересня 1984, Валерій Марченко 7 жовтня 1984 і Василь Стус 4 вересня 1985. Та головна заслуга українських правозахисників не в стражданнях (що зазвичай підкреслюють), а в тому, що вони правильно зорієнтували суспільство в політичних обставинах доби.

Попри шалений тиск, УГГ не саморозпустилася: і з неволі виходили її документи. Закордонне представництво УГГ видавало щомісячний бюлетень «Вісник репресій в Україні», діяв вашингтонський Комітет гельсінкських гарантій для України, Українське видавництво «Смолоскип» ім. В. Симоненка видавало документи українською й англійською мовами, вся Україна припадала вухом до оглушених висилань радіо «Свобода».

Сила і величезна моральна перевага українських правозахисників над тоталітарним режимом полягали в тому, що вони діяли не підпільно, а підписували документи своїми іменами, відкрито, апелюючи до совєтського закону і міжнародних правових документів, підписаних СССР. Вони здобули належну повагу в світі. Ще 23 вересня 1981 року, у доповіді на 13-му Національному з'їзді Американської асоціації сприяння славістичним дослідженням у м. Пасіфік-Гров відомий дослідник політичної думки Іван Лисяк-Рудницький відзначив: «...підтверджена фактами значущість українських дисидентів не викликає сумнівів. Жертовність цих хоробрих чоловіків і жінок свідчить про незламний дух української нації. Їхня боротьба за людські й національні права узгоджується з тенденцією світового загальнолюдського поступу в дусі свободи. Українські дисиденти вірять, що правда свободи переможе. Тим, кому пощастило жити у вільних країнах, не личить вірити менше».

Як тільки в період «гласності» й «перебудови» перші гельсінкці опинилися на волі, вони відновили правозахисну діяльність, яка швидко набувала політичного характеру. 7 липня 1988 року Група трансформувалася в Українську Гельсінкську Спілку, яку трактують як передпартію. Вона поклала початок створенню політичної системи в Україні.

Українська Громадська Група сприяння виконанню Гельсінкських угод посідає в історії українського національно-визвольного і правозахисного руху визначне місце. Її діяльність разом з іншими чинниками привела Україну до незалежності, де відкрилася можливість побудувати правове суспільство, яке відповідатиме як волі народу, так і букві міжнародних правових актів.

1 квітня 2004 року (у день смерті Миколи Руденка) була заснована асоціація правозахисних організацій — Українська Гельсінкська Спілка з прав людини. Мета її створення та діяльності — реалізація та захист прав людини і основних свобод через сприяння практичному виконанню гуманітарних статтей Прикінцевого акту Гельсінкської наради з безпеки

і співробітництва в Європі (НБСЕ) 1975 року, інших прийнятих на його розвиток міжнародних правових документів, а також усіх інших зобов'язань України в сфері прав людини та основних свобод. Ця Асоціація є правонаступницею УГГ. Нині до Асоціації увійшли близько 30 правозахисних організацій.

З нагоди 40-річчя цієї важливої історичної події в Україні відбудуться урочисті, меморіальні та просвітницькі заходи.

поіменно помянули всіх політичних членів Групи, а також кілька сотень колишніх інших політв'язнів. Відтак автобусами поїхали на Байковий цвинтар, де поклали квіти на могили побратимів і по-сестер, членів Групи: Миколи Руденка, Олекси Тихого, Юрія Литвина, Василя Стуса, Надії Світличної, Оксани Мешко, В'ячеслава Чорновола, а також Михайлини Коцюбинської, Левка Горихівського, Євгена Сверстюка, Миколи Плахотнюка, Олеса Сергієнка, Василя Гурдзана.

У них, зокрема, взяла участь гості з Білорусі, Вірменії, Естонії, Ізраїлю, Ка-



Під час зустрічі з Президентом України Петром Порошенком

Там, 7 листопада в «Україні» відбулася прес-конференція для журналістів. Того ж дня колишні політв'язні озаявилися в Центральному державному архіві громадських об'єднань з документами про діяльність УГГ.

8 листопада в Київському Музеї шістдесятництва (директор Олена Лодзинська). Там же відбулася науково-практична конференція (круглий стіл) за участю науковців, правозахисників, членів їхніх родин, студентів та всіх зацікавлених. Віс її кандидат історичних наук Олег Бажан. Учасники конференції одержали подарунок Харківської правозахисної групи — друку видання чотиритомника документів і матеріалів УГГ, а від видавництва «Кліо» — двотомник Євгена Сверстюка «На полі честі».

Після конференції колишні політв'язні запрошені були на дружню розмову до видавництва «Смолоскип», яке, до речі, оплатило дорогу приїздом колишніх політв'язнів. Вранці 9 листопада політв'язні з родинами справили на Софійській площі поминальну молитву біля могили Патріярха Володимира (члена УГГ, який відбув у неволі 20 років). Священники

Того ж дня членів УГГ прийняв Президент України Петро Порошенко. Спільну думку колишніх політв'язнів про неправомірність уживання терміну АТО, коли насправді йде війна проти України, висловив Левко Лук'яненко. Президент погодився і сказав, що останнім часом в офіційних міждержавних документах уживається термін «агресія». Л. Лук'яненко також наголосив, що окупація Криму і частини Донбасу стала можливою тому, що українська держава не створила українського інформаційного простору. Йшлося також про скрутне матеріальне становище колишніх політв'язнів, яких залишилося зовсім небагато. Ми подали список на присудження їм президентської стипендії.

Головна ж подія — Урочисті збори громадськості з нагоди 40-річчя УГГ відбулися в Київському міському Будинку вчителя. Побачили ми в запису розповідь Миколи Руденка про створення Групи, привітання голови Московської Гельсінкської Групи Людмили Алексеевої, заслухали привітання віцепрем'єра В'ячеслава Кириленка та заступника глави Адміністрації Президента Ростислава Павлика. Виступили члени Групи, митці. Того ж вечора декотрі правозахисники поїхали до Львова на Ювілейний форум з нагоди 40-ліття Укра-

нади, Латвії, Литви, Німеччини, Польщі, Росії, США, Чехії. Це колишні політв'язні і дисиденти, покликані на II Кримський форум «Проблеми деокупації, свободи і прав людини для Криму на тлі сучасних тенденцій у світі» (перший форум відбувся 17–19 травня 2012 року в Сімферополі). Прийнято Звернення до світової громадськості II Кримського форуму колишніх політв'язнів комуністичних режимів, представників національно-визвольних рухів та правозахисників під назвою «Загальнолюдські цінності — гарант безпеки у світі».

Урочистості й меморіально-просвітницькі заходи відбулися і в інших містах України.

У Києві їх організували: Український інститут національної пам'яті, видавництво «Смолоскип» ім. В. Симоненка, Українська Гельсінкська Спілка з прав людини, Харківська правозахисна група, Музей шістдесятництва, Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих, Конгрес національних громад України, Ветеранське об'єднання «Українська Гельсінкська Спілка». У Львові — Український Католицький Університет, віце-ректор Мирослав Маринович, член-засновник УГГ; у Тернополі — Олександр Степаненко.



Біля могили Патріярха Володимира на Софійській площі

Лицарі чести

Будьмо гідні пам'яті о. Ярослава Лесіва...

10 жовтня 2016 року минуло двадцять п'ять років з часу трагічної смерті поета, в'язня сумління советських лагерів, священника УГКЦ, видатного громадського діяча Ярослава Лесіва. Знову засвітилася в Україні біла свіча його пам'яті, повертаючи нас у минуле...

8 жовтня 1991 року о. Ярослав Лесів у Києві веде переговори з Президентом Леонідом Кравчуком та народними депутатами щодо легалізації та реабілітації Української греко-католицької церкви.

9 жовтня. Священик повертається з Києва. В Івано-Франківську відвідує художника Оллана Заливаха, який просив його залишитися, переночувати й вранці поїхати додому, до Болехова. Але о. Ярослав поспішав до рідної хати, до праці, яка чекала його вранці...

В ніч з 9 на 10 жовтня 1991 року о. Ярослав Лесів, декан Долинського деканату УГКЦ на Івано-Франківщині, гине за нез'ясованих обставин.

Хтось боявся ЙОГО ЛЮБОВИ до БОГА і УКРАЇНИ.

Рідна земля увірвала в себе важкі сльози його багатотисячного похорону біля церкви св. Параскевії у Болехові. До могили о. Ярослава приходять з квітами та молитвою не лише болевівчани, вона стала місцем паломництва (особливо молоді!) з усієї України, з цілого світу.

Перша поетична книжка о. Ярослава Лесіва «Мить» з підзаголовком «Вірші із в'язниці» (поет тоді перебував у лагері суворого режиму) видана закордонним представництвом Української Гельсінкської Групи в Нью-Йорку 1982 року. Упорядкувала її Надія Світлична. У книжці опубліковано поезії з рукописних збірок: «Серце, буди!», «Тюремні дні», «Золотавий сум», «Незабутнє», «Мить», «Опівничне небо по той бік», «Лебедина мрія».

Саме ці «Вірші із в'язниці» розійшлися по вільному світу. Молодого поета – політичного в'язня почули не тільки у США, але й у Європі.

Збірка відкривається віршем, в якому поет, незважаючи на душевний біль, засвідчує свою готовність жертвою будити сплячих, байдужих, нести свою любов у жорстокий світ, де панує зло, відкривати високе світло України:

Серце, буди!
Коли всі люди сплять.
Серце, кричи!
Тоді, як всі мовчать.
Серце, любуй!
Коли ненависть скрізь.
Серце, не плач!
Хоч повні очі сліз.

Так, він пішов шляхом борця проти «імперії зла», де навіть «камінь з болю почорнілий»...

Не вступлюся, рідний краю,
Сам іду на рать ворожу.
Хоч би смертю своєю
Чорні сили переможи!

Не випадково в поезіях Ярослава Лесіва зживає образ калини як сим-



Саме цю світлинку подарував Ярослав Лесів Святославу Караванському 1979 року

вол України – вічної й вільної.

У збірці «Мить» поміщено світлинку молодого поета, подаровану ним Святославу Караванському в 1979 році. На зворотньому боці Ярослав Лесів написав:

Дорогому Святославі відповідь на присвяту

Воїстину, мій любий Друже,
Велика сила у щирім слові.
І рід людський одвічно тужить
За словом Правди і Любови.
Спасибі Вам, мій батьку, брате,
За Ваше тепле, добре слово,
Що серед буднів у мою хату
Принесло свято і обнову.

Так писав поет, учасник підпільного Українського Національного Фронту, коли вже пройшов Мордовські лагери, голодівку, Володимирську тюрму. Це – шість років неволі.

Вийшовши з ув'язнення 29 березня 1973 року, Ярослав Лесів ще рік перебував під адміністративним наглядом. Одружився з односельчанкою Орісею Чудик 1974 року, а 1976 у них народився син Тарас.

У жовтні 1979 року Ярослав Лесів вступав до Української Гельсінкської Групи, ряди якої поріділи після перших арештів її членів. Він шукає шляхів протистояння «несамовитому світові зневіри й байдужості», щоб стати на захист рідної мови, культури, національних прав і прав людини. Він не може миритися з арештами справжніх патріотів, серед яких Євген Сверстюк, В'ячеслав Чорновіл, Ігор Калинець, Іван Світличний, Левко Лук'яненко... Не може миритися з русифікацією в Україні, нищенням

Лариса ДАРМОХВАЛ, м. Болехів

історичних пам'яток, із заборонаю Української греко-католицької церкви, гонінням віруючих, відсутністю політичних свобод... Ярослав Лесів свідомо обирає цей шлях боротьби, знаючи, які перешкоди та труднощі його чекають.

«Я вступаю в ряди Української Гельсінкської Групи, бо свято вірю в правоту цього руху, – такими словами закінчується заява Ярослава Лесіва. – Мені надзвичайно імпонують демократизм, справедливість і мета: права людини, права народів. Сьогодні для мене на-

Правди і Волі.

«Але що таке відновлювати церковне життя?... Це означає – долати шалений опір «домашніх» перевертнів відкриттю рідної церкви в наших містах і селах.

Останні три роки життя о. Ярослава – це невисипаюча праця в ім'я відродження української греко-католицької церкви. Ось він у Москві з молитвою на устах у ризах, тримає в руках хрест... Його виступ слухає багатотисячний мітинг... Знову в Москві – продовжує голодівку як вимогу легалізувати УГКЦ. Бачимо його в Києві – учасника перепоховання в Україні Василя Стуса, Олексі Тихого, Юрія Литвина. Ось він вже на Соловках, щоб відправити панакхиду на могили кошового отамана Петра Калнишевського. То в наших селах, то на Ясній Горі править молебні... Відкриває церкви. І все це під пильним оком КДБ, коли продовжувалися погрози, залякування...

Але нестримний рух до НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ, РІДНОЇ ЦЕРКВИ, до СВОБОДИ у 1989 році зупинити вже було неможливо.

Червнем 1990 року. Із синьо-жовтими прапорами ішла багатолюдна церковна процесія на цвинтар, попереду якої о. Ярослава Лесів зі священниками та юні дівчата у вишитих сорочках з барвінковою гірляндою. Так вшановували 135-річний ювілей української письменниці Наталії Кобринської, внучки і дочки греко-католицьких священників Озаркевичів та дружини покійного греко-католицького священника Теофіла Кобринського.

Саме о. Ярослав разом з іншими священниками присвятив пам'ятник Українській Аріадні в Болехові. 1991 року вперше відбулося свято міста Болехова з участю о. Ярослава: вечір «Ода опору», величаво театралізоване дійство на міському стадіоні, де співав багатоголосий хор «Провсіта»...

Посіяне о. Ярославом добірне зерно проросло. «Той велетенський досвід духовного служіння, який втворюли попередні покоління, він перебрав, аби запалити у ньому нові свічі й передати іншим», – пише літературознавець Тарас Салига у передмові до книги «Сніг без ґрат», – «Щоб не лишати внукам... кайдани».

В Україні побачили світ поетичні збірки Ярослава Лесіва: «Тюремна тиша» (1992), «У небі пісня обірвалася» (1992), «Мій хрест – в руках його нестиму» (2004), «Сніг без ґрат». Поезії, епістолярій, публіцистика, спогади, документи (2014). А також «Антологія краю. Долина, Болехів, околиці» (це літературна серія, що вийшла в межах проєкту увітчення пам'яті о. Ярослава Лесіва (2000), статті, присвячені його творчості, зокрема у збірниках: «Блудні сини України» Євгена Сверстюка (1993), «Ця Богом послана Голгофа» Дмитра Юсипа (2000)...

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ - ГАРАНТ БЕЗПЕКИ У СВІТІ

Звернення до світової громадськості Кримського форуму колишніх політ'язнів комуністичних режимів та правозахисників України

19 травня 2012 року в Сімферополі Кримський форум політичних в'язнів комуністичних режимів та правозахисників сформулював три важливі висновки:

– Порушення прав кримськотатарського народу стали можливими тільки тому, що комунізм досі не засуджений за злочини проти людства нарівні з нацизмом.

– Майбутньому Росії загрожує її минуле.

– Успіх української демократії – це ключ до цивілізованого перетворення всього посткомуністичного простору. І навпаки – поразка української демократії – це пряма загроза відновлення геополітичного утворення, що несе загрозу життєвим потребам усього світу.

Час не лише підтвердив справедливості цих висновків, але й занурив усіх нас в мерзенні наслідки їх ігнорування. Незасуджені злочини комунізму стали зернами нового чекістського режиму в Росії, який зруйнував цивілізовані перспективи російського народу і похитнув увесь світовий лад.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

На совісті вказаного режиму – війна в Грузії, анексія Криму, війна на сході України, погрози на адресу країн Балтії, атомний шантаж цілого світу, злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву. Злочинні бомбардування мирних жителів у Сирії. Цей перелік злочинів неможливо розрізнити правду і лжуву.

нак ми бачимо певні передумови для знаходження правильного виходу:

1. Ми висловлюємо щирі солідарність із кримськотатарським народом, що змушений пережити другу за останні 70 років масову трагедію, і засуджуємо переслідування кримських татар з боку окупаційного режиму, зокрема заборону законного представника кримськотатарського народу – Меджлису.

Ненасильницький шлях, вибраний керівництвом цього народу для боротьби за свої права, не лише викликає захоплення, але й морально зобов'язує інші народи виступити на його захист.

2. Деокупація Криму, відновлення територіальної цілісності України, захист прав і свобод кримськотатарського й інших народів Криму – це тест для совісті цілого світу. Будь-яка поблажка агресорів, що бучити принесе бажаний мир, обернеться новими світовими катаклізмами.

3. Повернення Криму до складу України є доконечним як акт відновлення справедливості і світового ладу. Однак це не означає повернення до урядування старої постсоветської бюрократії, адже то так само неможливо й злочинно. Україна, демократичне ядро Росії і вся світова спільнота повинні випрацювати «дорожню карту» для забезпечення права кримськотатарського народу на національне самовизначення.

4. Ми рішуче засуджуємо агресію проти України з боку російської держави і підтверджуємо право українського народу самостійно визначати своє майбутнє. Висловлюємо також щире співчуття родинам, які зазнали тяжкої втрати внаслідок злочинних дій кремлівської влади та керованих нею бойовиків на сході України.

5. Відновлення миру, територіальної цілісності України і демократичних свобод на сході країни є необхідною передумовою для знайдення прийнятної моделі гармонізації наявних там регіональних відмінностей і культурних прерференцій.

6. Протиборство пасіонарної частини українського народу, яка прагне утвердити його свободу і гідність, – з частиною його владних еліт, котра намагається повернути все на круги своя, вимагає мобілізації зусиль більшості українського народу. Успіх демократичних перетворень в Україні – це та «вирішальна гирька», що спроможна переважити невизначеність світових процесів на

сторону добра.

7. Наш осуд існуючого режиму в Росії стосується російського народу лише тією мірою, якою він підтримує злочинні дії свого керівництва. Ми солідарні з усіма тверезо мислячими і волелюбними росіянами та разом готові з ними шукати моделі співіснування, в яких кожен народ забезпечить свій захист, культурну самобутність і право на розвиток. Лише за таких умов можуть бути утверджені велич і сила кожного народу нашої планети.

8. Ненависть, насильство, обман, які вигодували путінський режим в Росії, здатні підірвати процес примирення і доброзичливої співпраці, завдяки якій народжувалась нова Європа. Вже тепер національні егоїзми, недовіра і гордіня, зведення історичних поразок стає азартною грою, що спробою отруїти весь корпус міжнародних стосунків. Проведення таким шляхом передбачає подальші поступки наростаючому популізму, але жодним чином не дозволяє розв'язати проблеми нинішнього світу.

9. Ми, політичні в'язні советського режиму і представники народів колишнього СССР, переслідувані цим режимом, після падіння імперії ніколи не прагнули побачити своїх карателів за ґратами – їм було дано шанс змінити своє життя. Та нікому не під силу змінити старий як світ закон: незасуджені і неспокутувані злочини стають зернами нових злочинів.

Світ буде не в змозі розвиватися далі, якщо злочинні дії комуністичних режимів та їх наступних чекістських реінкарнацій: ГУЛАГ і Голодомор, тортури і страти, депортації і знищення народів, пограблення усіх прав людини, гібридні та інформаційні війни – не будуть засуджені як злочини проти людства.

10. Від часу нашого ув'язнення й активної дисидентської молодости минуло багато часу, і світ змінився. Ми не претендуємо на розуміння усіх його тенденцій. Однак ми переконані, що зо всіх локальних і світових криз вихід завжди один: повернення до цінностей, які лежать в основі людської цивілізації. В цьому полягала суть наших переконань в минулому. І саме ці цінності споріднюють нас із молодим і динамічним сучасним світом. Здобути мир і безпеку, зрікаючись цих основоположних цінностей, неможливо.

м. Львів, 11 листопада 2016 р.

Капелян

Початок у ч.7-8

А я мав дружину й троє дітей, по-винен був матеріально забезпечувати сім'ю.

Пізніше мені пропонували прийняти сан священника отець Олександр Перепелиця та отець Ярослав Срібняк. Я і не відмовлявся категорично, і не погоджувався відразу стати на цей шлях. Але це зерно, що я можу бути священником, вже було кинуте і поволі проростало.

Так склалося, що я навіть працював у Києві в гріховному бізнесі: адміністратором в залі ігрових автоматів. Але настав момент, коли я сам себе



«3 нами Бог і Архистратиг Михаїл!» Низку наметів на Майдані розмалювали студенти та професійні художники

запитав: чому я тут працюю? Чому Господь допустив мене тут працювати? А на той час і справді іншої роботи не було, знайшов лише цю. І я вирішив: це неспроста я тут. Мабуть Господь допустив мене тут працювати, щоб я, коли стану священником, то знав зсередини цю «кухню»: я спілкувався з гравцями, намагався дізнатися в них, чому вони грають, які в них думки, що їх змушує до цього. Вивчав їхні долі, намагався з ними обговорювати різні ситуації. Бувало всякого, було й таке, що люди програвали великі статки.

За якийсь час мені запропонували працю в автосалоні в Конотопі на посаді начальника відділу продажу, і я, звісно, погодився. Ця праця була цікавою для мене, я старався. А одного разу менеджер автосалону їй каже: «От ти й добре працюєш, але таке враження, що ти чогось іншого хочеш, ти щось шукаєш». І я відповів: «Так, я хочу бути священником».

Коли почалася фінансова криза, Сергій вирішив звільнитися, хоч шанси залишитися в автосалоні у нього були вищі, ніж у його колег. Та він сприйняв цю кризу як сигнал. Пішов до отця Олександра Перепелиці й сказав: «Якщо не пізно, я готовий».

«Він відвіз мене до Владика Мефодія, ми поспілкувалися, — розповідає отець Сергій. — Спочатку пострігали мене в чіті, потім я обвінчався зі своєю дружиною, після цього рукоположили в сан диякона. А через півроку приблизно відбуло-

ся рукоположення в сан священника. Ось так я став священником — вчора було шість років моєї священницької хіротонії.

Від першої пропозиції стати священником до хіротонії йшов вісім років. А загалом — то півжиття. Поступово йшов. Читав багато різної літератури, навіть антихристиянської, щоб зрозуміти і пропустити через свій розум і серце. І дійшов висновку, що християнство — найдосконаліше віровчення. А в християнстві найповнішим є православ'я. Коли я знайомився

однак, у 2012 був на Мовному Майдані біля Українського дому.

Про Майдан 2013-го отець Сергій дізнався відразу в листопаді, коли поширилася інформація, що договір з Євросоюзом Янукович може не підписати. Його це обурило, як і більшість свідомих людей. Але одразу отець не міг вирушити до Києва, бо мав служити в парафії у Шостці, поки настоятель храму їздив до Криму відвідати свою доньку.

Дочекавшись повернення настоятеля, першого грудня отець Сергій приїхав до Конотопу, а другого грудня вже був у Києві. На початку діяв як рядовий активіст Майдану. Пристав до Четвертої Козацької сотні, де служив Віктор Зеленський. Ночами вартував вхід до Майдану на барикаді, що біля Головношта. Періодично від'їжджав до Конотопу — треба було служити. Але як тільки активізувались події на Майдані, вирушав до Києва. Так було й 11 грудня 2013 після спроби «зачистки» Майдану силовиками. Спочатку отець Сергій розміщувався для сну і відпочинку в КМДА, потім — у Будинку профспілок.

«Черговий раз я приїхав, коли почалося протистояння на Грушевського. Спочатку, чесно кажучи, мені стало страшно: вибухи, дим, газ, очі пече, дихати важко, бо в горлі теж пече. Поранених носять. Але звикаєш швидко. Години через дві страх минув, і я вже підходив ближче до передової, де рвуться гранати. Минув день, ніч, другий день.

А потім були розстріли... Ранком 22 січня на Грушевського стояло дуже мало людей, всі пішли відпочивати. Нас може сотня-півтори там залишилися. Я теж збирався відпочивати, вже йшов у бік Майдану, але чомусь повернувся. Здається, мені зателефонували, питали щодо ситуації на Грушевського, бо не йняли віри щойно побаченому в телевізорі. Я відповів, що зараз піду подивлюсь, і повернувся туди.

І ось я серед цих 100–150 душ. Несподівано «Беркут» пішов в атаку. Ми почали тікати: згадали, що коли навіть багато більше було людей, і то їх хворостоко побили. Бігли в бік Майдану. А вони за нами. Саме тоді вони стріляли, і тоді загинув Сергій Нігоян, загинув білорус Михайло Жизневський. І тоді ж схопили й Михайла Гаврилюка. Він, здається, посковзнувся і впав, вони його й схопили, і потім над ним знущались, роздягнувши на морозі. Коли ми добігли до Майдану, це нас приєдналось підкріплення, і ми пішли в контратаку. Хлопці бігли зі щитами, а я за ними — молився. Йшов за ними і молився їм у спину. В якийсь момент один хлопець повертається до мене, каже: «Потримай цей щит, руки втомилась». Я взяв цей щит і став з ним в першому ряду. Хлопці почали палити шини. Вітер дув угору і весь дим йшов у бік «Беркута». Вони відступали, ми просуvalись вперед. Й ми прогнали їх назад, на попередню позицію. Але тоді вони вперше стріляли бойовими. Того ранку я вперше відчув, як граната вибухає під ногами. Гумові кулі свисті-

Антоніна ПІПКО

ли біля вуха і в щит попадали. Якоїсь миті у мене пропав страх, а включилось щось протилежне. Вони тоді ще й водою з брандспойта нас поливали в сімнадцятиградусний мороз.

Я тоді і змок, і газу нахапався — надихався. Пішов сушитися в Сумський намет. Дали мені якісь речі, поки сушився мій одяг: Сидів біля пічки-буржуйки. Коли це заходять троє хлопців до намету: «Можна?». На вигляд схожі на «тітушок». Їх і прийняли спершу за «тітушок»: «А хто ви такі?». Я відразу розгледів, що вони не «тітушки», кажу: «Заходьте, хлопці, до нашого вогню. Хто такі, розповідайте». А вони, сказати б по-сучасному, «на понтах». Справді, на перший погляд скидаються на «тітушок».

Ну я ж розпитую їх: адже сушився, часу мав доволі, поки висохне одяг. Вони розповіли, що приїжджі, з Сумської області, здається з Лебедина, тому і зайшли до Сумського намету. Працюють десь у Києві, оце вдруге прийшли на Майдан. Кажуть: «Першого разу коли прийшли, стали кричати «Янукович пі...рас». Нас узяли й вигнали. Ми не зрозуміли, за кого ж ви тут стоїте, за Януковича, чи що?» Я сміюся, кажу їм: «Так вас же прийняли за «тітушок». В нас тут ніхто не матюкається, не проявляє агресії. Тому вирішили, що ви «тітушки», і вигнали». «А хто такі «тітушки»? — питають. «Ну, як вам пояснити? Ну, — кажу, — отакі як ви». А потім вже їм дохідливо пояснив, хто такі «тітушки». Вони мені: «А ми хочемо на Грушевського. Можна піти?». А хто ж вам забороняє, ідіть. Пішли вони втрюх на Грушевського. Немає й немає. Години через три повертаються: чорні, закіптюжені. Вже інші люди. Без «понтів». Отаким був випадок».

23 січня 2014 до Києва приїхав Владика Мефодій — вітати Патріярха Філарета з днем народження. Патріярхові виповнилось 85 років. Звісно, Владика завітав на Майдан.

«Пригадую, мені сказали, що приїхав Владика. А я щойно з Грушевського, шини кидав. Каміння та коктейлі — ні: священникові то не годиться робити. А шини таки кидав. І стояв просто з хрестом та молитвою. Отож виходжу з намету, як пізніше розповідав Владика, весь закіптюжений — руки чорні, обличчя чорне: «Владико, благословіть!».

Владика побачив мене: «О, явлення Христа народу...» Я його повів на Грушевського, показав, яка там ситуація, що відбувається. Повертаємось на Майдан, а він і запитусь: «Отче Сергію, а хто всім цим керує?» А на Майдані все діє спокійно і злагоджено, як годинниковий механізм. Кожен робить свою справу, без наказів і команд, без жодного зайвого руху. Як у мурашнику. Я відповідаю: «Бог». Владика мені: «Ну, отче Сергію, я розумію що Бог. А тут хто всім цим керує?» Я кажу: «Бог». Може він подумав, що я перед ним занадто ревно демонструю свою віру, хочу перед ним вислужитися. У кожного мури,

мені так здалося, що він не повірив у щирість моєї відповіді. А тут якийсь чоловік підходить: «Владико, благословіть!» Владика благословив і запитусь в нього: «Скажіть, будь ласка, а хто всім цим керує?» Той: «Та ніхто». Владика так уважно поглянув: на мене, на нього, на Майдан. І пішов».

18 лютого отець Сергій був у Конотопі. Вдень зайшов до кав'ярні випити кави, й побачив у телевізорі якісь сутички. Ніби не запис, а трансляція наживо. Що це? Кажуть: «Це зараз у Києві відбувається». Отець Сергій ковтає каву, і найближчою електричкою мчить до Києва.

«Приїжджаю до Києва, все перекрите, метро не працює. Ми з одним чоловіком удвох ішли пішки, в потязі з ним зустрілись, а потім на Майдані й розбіглися. Не пам'ятаю й імені його.

На Майдані були вже ближче до ночі. При мені запалав Будинок профспілок. Бачив, як все горіло, як людей з даху знімали. Важко уявити, скільки людей могло там загинути. Адже там були штаби, харчоблок, медпункт, де лежали десятки поранених. Багато людей там відпочивало: хто вдень, хто вночі. Гадаю, там загинула не одна людина.

Ніч з 18 на 19 лютого. Тримаємо оборону. Я відразу за першою лінією: молитву читаю, хрестом хрещу. Іноді правда й шину підкину у вогонь. Стоїть зі мною поруч чорношкірий хлопець: молодесенький, худесенький. І дівчинка біленька, така ж молоденька. Стою я вже як священник: з хрестом, в підряснику. Це вже близько першої-другої години ночі. Питаю: «Ти чого сюди прийшов?». Мав на увазі що молоді, просто малі ще. Їм спати треба в такий час, а не тут бути, де все палає й гранати рвуться. А він каже: «Та я ж українець». Кладе руку на серце й починає співати Гімн України. Я тоді анекдот пригадав «Точно не москаль...» Й кажу: «Хлопче, і так бачу що ти не москаль». Він засміявся. Питаю: «Скільки тобі років?» Відповідає: «Вісімнадцять». Бачу, що молодший, кажу: «Не брешти батюшці». Він: «Ну, буде вісімнадцять».

Погляд і голос отця Сергія теплішають при згадці про цього молодого й відважного майданівця-українця. А далі — такий спогад і така думка про силу молитви, підтверджена реаліями тієї важкої вирішальної для долі Майдану ночі:

«Я тоді по-справжньому відчув силу віри і силу молитви. На власні очі побачив, наскільки потужно це працює. Весь час я стояв у підряснику з хрестом: хлопці зі щитами у першій лаві, а я в другій — за ними. Молився постійно й хрестив хрестом. Молився тропарем: «Спаси, Господи, людей Твоїх і благослови наслідія Твоє. Помоги народу нашому побожному над супротивником подай і Хрестом Своім охорони нас — оселою Твою». І оцей тропар я повторював і повторював. Летіли гранати, палало навколо, а я повторював цей тропар.

І коли «Беркут» хотів іти в наступ, були моменти, що здавалося, наші хлопці були готові відступити. А я все хрестив і повторював цей тропар. І «Беркут» повертався й відступав. Складалося враження, що вони лякалися, хоч у них була зброя, а хлопці стояли горіуч,

лише зі щитами. Але якась невидима сила повертала їх назад. Оце, я вважаю, і була сила молитви».

Отець Сергій спростовує думку, що «Беркут» стріляв лише по тих, хто кидав по них камінням чи коктейлями. В ту ніч йому по ногах влучило дві гранати поспіль:

«Перша влучила просто в ногу — я схопився за ногу, бо боляче було. Тримаю одну ногу, а друга граната вибухає під другою ногою — я просто впав від болю, записало у вухах і голові. Там серйозного поранення не було — медик обробив якімось спреєм, і біль минув. Але це ж не випадково, що дві поспіль гранати розірвалися у мене під ногами. Мені здається, що вони цілеспрямовано стріляли по священникові, адже мій одяг ясно вказував, що я священник. В мене досі є той підрясник — подертий низу гранатами. Я його тримаю в тому вигляді,

там ми й стояли. Я був у помаранчовій касці. Хлопці кажуть: «Батюшка, якщо в цю каску поцілить куля, вона вас не врятує. А ось увагу Ви привертаєте нею». Я тоді викинув ту каску, залишився у скуфії. Потім побачив, що лежить щит на вулиці, й підняв його. Кажу: «Хлопці, я тепер маю свій щит, захищайтеся самі». Правда, щит був з тоненького алюмінію. Мабуть, навіть з рогатки можна його пробити. Але психологічно ніби був захищений — щит є.

Ми сиділи в куточку за барикадою, поряд в п'яти метрах від нас сиділи на відкритій місцевості четверо хлопців. Рзптом в проході між барикадами почулись три-чотири постріли — і один з них упав. Решта хлопців понесли його в медпункт до Жовтневого палацу.

Я тоді намагався сповідати поранених, хто просив. Побіг і за цим

було! А між убитими й поранени, бо нікуди було їх покласти: столи всі були зайняті. Так багато їх було. На столах — одні поранені, під столами — інші, а між ними вже й ті, хто помер.

Я сповідав, молився. Біг знову туди, на Інститутську. І оце так: кулі свистять, люди падають — як в кіно. Не було відчуття, що це відбувалося насправді. Але тоді якось не було й повного усвідомлення цього жаху. Усвідомлення прийшло вже опісля. Тоді, в тій ситуації, ніби ніколи було боятися. Оце бігав там: кулі просвистіли, хтось упав, когось знову потягли. Страшно...

Співна почав усвідомлювати все в готелі «Україна», коли з одним священником греко-католицьким почали відслідковувати загиблих. Лежать ці бездиханні тіла, накриті простирадлами, просякнутими кров'ю: видно кров не



Різдво на Донбасі. Отець Сергій — капелян — серед бійців батальйону «Золоті ворота». 7 січня 2015

ді, яким зняв після лютневих подій. Навіть не прав: він зберігає й запах згарища тієї ночі.

Потім був такий випадок 20 лютого. Під час обстрілу на Інститутській. Підбігаємо ми удвох за барикаду снігову заховатись. Кулі свистять, а ми переміщаємось вперед, територію, так би мовити, вдвойовуємо. З порожніми руками, а вони стріляють по нас. І сидить хлопчик, теж молодий і худий, тільки не чорний, а білий: «О, батюшка!» І знімає мене на планшет: «Вот я домой приеду і скажу, що здесь не бандіти, а даже батюшки здесь есть». Питаю: «А куди це ти домой приїдеш?» Він: «В Тулу».

Я: «А чого ти сюди поліз? Я помімаю, ти приїхав Майдан поспостереть. Ето ладно, я ещю пойму. Да я пойму, што ти приехал і поддержишь Майдан. Но чево ти под пулі за нас лезеш?» На що він відповідає українською з дуже російським акцентом: «Ви переможете і нам допоможете». Не знаю, що з тим хлопцем. Бо тоді я пішов уперед. Тут мене хлопці наздогнали, обгородили щитами. І ми разом пішли до найпершої лінії, аж до виходу з метро на Інститутській. Там я чи-

тяжко пораненим в голову хлопцем, прикриваючись щитом. Сповідь тоді, на жаль, не вдалася: за кілька хвилин хлопець помер. Хтось якраз це сфотографував: хрест, щит. Кажали, десь це фото з'являлось в Інтернеті. А інша світлина, де я стою і благословляю хлопця хрестом, мені говорили, була виставлена на якійсь виставці.

Щодо щита, яким я захищався. Вже коли все закінчилося, до мене хлопці підходять: «Батюшка, це наш щит. Нашого товариша поранили через цей щит. Бачите — ось дві дірки. Отож, був то дуже сумнівний захист від кулі». Бачу: дійсно, дві дірки кулями пробито. Але Господь зберіг тоді. І зараз береже.

Там страшно було. Ця частина Інститутської — між Жовтневим палацом і входом в метро — була вся залита кров'ю. Все було в крові. Там не було куди ступити, щоб не потрапити в кров: там плями, там бризки крові, а то й цілі калюжі. Деякі були такі великі що не перестрибнеш. Або доріжки криваві, бо поранених тягли по снігу. Коли входив до Жовтневого палацу, там «двохсоті» лежали в ряд на підлозі, так багато їх

встигала запектись й проступала через одяг і простирадла... Їх почали вивозити й у мене почалося усвідомлення того, що відбулося. Але остаточно усвідомлення прийшло, коли наших героїв вже в трунах підносили до сцени і ми їх там відспівували. Отут стало аж моторошно... Лежать ці хлопці, молодих же багато було... Врзався мені в пам'ять хлопчина: він лежить у труні, звучить «Пливе кача...», а вітер ніби в такт пісні грається його довгим чорним кучерявим волоссям. Оце і його ми відспівували. І так багато з них зовсім молоді... Отоді аж до самої глибини душі моєї дійшло, що відбулося насправді. Аж мурашки по тілу побігли...

Потім після втечі Януковича ми з одним греко-католицьким священником окропили святою водою Верховну Раду ззовні».

В березні 2014 отця Сергія призначили другим священником у парафію церкви Святого Миколая в селі Підлипному поблизу Конотопу.

9 листопада – День української мови і писемности ГОЛОС ІЗ-ЗА ОКЕАНУ

Андрій КОНДРАТЮК

Примхлива доля у жорстокому двадцятому столітті у час Другої світової війни розлучила цю юнку, як і тисячі й тисячі українців, із коханою рідною стороною. Уже у вільному світі Леся Храплива-Щур здобула освіту, знайшла своє утвердження в житті. У США навчалася на біологічному факультеті університету. Магістр природи. Нині відома у діяспорі та й в Україні письменниця, активна громадська діячка серед українців у світі, почесний член Національної Спілки письменників України. Авторка книжок «На весь Божий світ», «Далеким і близьким», «У темряві», «Остання

воля», «Козак Немирович». В Україні видана її книжка «Українські народні звичаї у сучасному побуті». Чужина зроджує у серці часто нерозрадну тугу і помножує любов до коханої рідної сторони. Крізь усе своє життя Леся Храплива-Щур плекає мрію про вільну правдиву Україну. А в останні десятиліття як добродчинця і благодійниця, прилучилася до багатьох важливих справ і проблем на наших теренах.

Із пані Лесею листовно і телефонічно я спілкуюся давно – майже півтора десятиліття. Дарую усі свої книги, а вона мені пересилає своє на-

писане. Ось і недавно надійшов лист із канадського Торонто, де письменниця перебуває у будинку для людей похилого віку:

«Шановний пане Кондратюк! Ми вже стільки літ знайомі, що можу попросити Вас про найменшу послугу.

Тяжка справа мови в Україні. Ви про це дуже добре знаєте. Треба захищати українську мову в Українській державі.

Що можу зробити в цій справі я, далеко, дуже далеко від вас.

Посилаю пару віршів (моїх і не моїх). Сподіюся на Вашу допомогу.

Ви знаєте, що можна зробити з ними (поширити в пресі).

Нам важливо підняти справу мови в Україні. Треба боротися з байдужістю! Держава не дбає, подбаймо самі!

З Богом, віримо, все буде добре! Леся Храплива-Щур».

У листі вкладені її вірші. Прочитаймо їх, почуймо голос українського серця із-за океану, відчуймо велику тугу української душі у світі. І наша любов до Богом дарованої Землі, до материнської мови хай помножувано утверджується.

Леся ХРАПЛИВА–ЩУР, Канада

*Чи дійде без пригоди з листами
До княгині — гетьманський розстрига?*

*Із долонь починають спадати
Скаменілі, чоткові слізозини.
— Ніч давно, преподобная мати;
Час спочити тобі, ізуме...*

*— Йди, послушниче: ніч голубина,
Грішний мір так далеко від тебе,
Та мені за гетьмана, за сина,
До світанку молитися треба.*

*Самотину посріблює ладан...
— Моє бідне дитя сідоглаве...
Хрест Ти дав — булаву йому, владу,
Творче світу і Господи слави!*

*Скільки ночей за нього в нестямі,
Скільки сліз у тривозі пролитих,
Коли кінь невегомний степами
Ніс, аж іскри кресали копита...*

*Скільки ран його — в мене боліло:
І яруги, і терня... Владико,
Я благаю: хай раниться тіло,
Але хай він кохає велике!*

*Хай пориви шматують до крові
За той лет переможний степами,
Задля Дівчини в стрічці Дніпровій,
У чільці з позолочених храмі.*

*Хай крізь пільму московську навколо
Лиш іскристим майне метеором,
Та ім'я його лицарів чоло
Прояснить крізь віки неозорі.*

*Хай лунає століттями живо:
Ворогам острога і визов,
Хай зоріють Івановим зривом
Ті з Правого, із Лівого, з Низу...*

*Хрест кладе. Піднялася поволі.
Там Дніпро золотаво вже дніє...
— Боже, я не прошу йому долі,
Лиш безсмертя Мазепиній мрії!*

Присв'ята Маркіянові Шашкевичу

Молитва Маркіяна

*Схилилася ласкава ніч
Над церкву Бога-Духа,
А Львів, могутній від сторіч
Молитву дивну слухав.*

Поклін яснowelьможному

панові гетьманові

Іванові Мазепі

*Попробуймо, слідами давніх літ,
Яснowelьможного ще раз хвалити
І панеґриком старих літ
Струснути пил, що ним життя покрите.*

*Поклін очам, що досі ще горять
Між орнаментів зблідлої грав'юри,
Обильності барокових фасад
І Академії великовченим мурам.*

*Поклін думкам з-під непроглядних брів
Під шапкою, що з крилами до лету,
Поривові, що з глибини віків
Приніс у степ — крилатий кінь поетів.*

*Поклін рукам — чарівникам бандур,
Що чайки зойком знов будили славу.
Поклін за пісню правнуку кладуть:
Про братолюбіє і шаблі право.*

*Поклін ногам старечим, що пройшли
Від Десни шлях паломницький — до Богу,
Лишивши нам Полтаву, щоб колись
Вінчала остаточно перемогу.*

*Прийдімо ж знову, понад три віки,
Руїни спорохнявілих анатем,
Прославити дар Божої руки,
Мазепиного духа привітати!*

Молитва преподобної

Матері Марії Магдалини

Мазепиної ласкою

Божою іцунені Київського

манастиря Вознесенського

*Ярим воском заплакали свічі,
Мерехтінням — рушник на Покрові...
Мурували весь день будівничі
На Печерську твердиню — Петрові.*

*Сердюків матері виряжали:
На Неві, кажуть, рушила крига...*

Леся СТЕПОВИЧКА

Голоси з монументу жертвам Геноциду

*Спориш, полин, кропива, лобода —
такі нам справи принесла біда.
Не вірте тим, хто каже — «не було»,
у тридцять другим гибло село.
Не вірте тим, хто каже, нас нема —
у тридцять третім нас поалинула пільма.
Ми — є, ми голос подаєм до вас
крізь шар чорнозему, крізь час.
Ми — ваші предки, ми — мільйони згаслих сонць,
все наше світло в вас перелилось,
нам слово рідне хочеться почуть,
прийдіть до нас і запаліть свічу!*

*Заплачте, заридайте, затужіть!
За прадідом, за сестрами, за мамою.*

*Нам так хотілося цвісти і жить,
а не стоять на цвинтарі хрестами.
Сатрапи сталінські нам чашу піднесли,
слізьми і кров'ю сповнену по вінця.
Пробачте, що ми вижить не змогли!
Тримайтеся хоч ви, нащадки-українці!
Наїжтесь хліба і за нас ви досхочу,
і пом'яніть нас чаркою гіркою.
І не гасіть палаючу свічу
у царстві вічного спокою.*

*Хай буде завжди хліб! Наш роботящий люд
із житом не поставлять на коліна!
Ми — совість ваша, ми полегим тут,
а ви чатуйте, щоб не впала Україна!*

27 листопада 2016 р. в катедральному соборі Архистратига Михаїла в Брюсселі було відправлено заупокійні богослужіння за жертвами Голодомору 1932-1933 рр.

Архирейську Святу Літургію очолив єпископ Борис (Гудзяк); йому співслужили греко-католицькі священники з Бельгії, представники місцевої римсько-католицької дієцезії, а також уродженець Бельгії митр. прот. Михайло Димид. На Літургії молилися архиепископ Харківський і Полтавський УАПЦ Ігор (Ісиченко) й архиепископ Чернігівський і Ніжинський УПЦ КП Євстратій (Зоря).

Проповідь на Літургії виголосив архиепископ Ігор (Ісиченко), а перед панахидою — архиепископ Євстратій (Зоря). Було зачитано вітальний лист митрополита УПЦ МП Олександра (Драбинка).

Після літургії собор духовенства на чолі з владиками УГКЦ, УАПЦ і УПЦ КП відправив панахиду за всіма жертвами Голодомору 1932-1933 рр. Виступив із промовою посол України в Бельгії Ми-

кола Точицький. Архиереї спільно освятили ікони Пресвятої Богородиці, написану п. Іванкою Димид.

Того ж дня відбулося вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 рр. в церкві праведного Йосифа в місті Утрехт (Нідерланди).

Архирейську Святу Літургію очолив єпископ Борис (Гудзяк); йому співслужили греко-католицькі священники з Нідерландів і Бельгії.

На богослужіння зібралися представники української громади Нідерландів; був присутній посол України в Королівстві Нідерланди Олександр Горін.

Проповідь на Літургії виголосив архиепископ Ігор (Ісиченко).

Єпископ Борис (Гудзяк), архиепископ Ігор (Ісиченко) й присутні священники відправили панахиду за жертвами Голодомору.

Виступили посол України в Королівстві Нідерланди Олександр Горін і представниця української діаспори.

Співав хор «Червоні коралі».

Георгій ЛУК'ЯНЧУК, голова Міжнародної громадської організації «Соловецьке братство»

Не маємо права забути!

27 жовтня у Києві біля пам'ятника Лесю Курбасу, що на перетині вулиць Прорісної і Пушкінської, відбулись поминальні заходи по безневинно убитенному цвіту української інтелігенції, розстріляному того дня в лісах Сандармоху (Карелія) 1937 року... на честь «20-летія Велікої Октябрской...»

Щороку 5 серпня і 27 жовтня неформальне товариство «Українські Соловки» та інші громадські організації, а тепер Міжнародна громадська організація «Соловецьке братство», нагадують суспільству, що 5 серпня 1937 року за наказом НКВД СССР № 00447 вступила в дію постановою Політбюро ЦК ВКП(б) від 2 липня 1937 року П 51/94 "Про антирадянські елементи". Почався Великий терор, під час якого було заарештовано близько 2 млн. осіб, розстріляно 681.692 особи.

У ході цієї кривавої кампанії 27 жовтня, 1, 2, 3, 4 листопада 1937 року в урочищі Сандармох на півдні Карелії було розстріляно 1111 в'язнів Соловецької тюрми особливого призначення, з них 290 українців, у т.ч. режисер театру «Березіль» Лесь Курбас.

Громадськість, яка зібралась 27 жовтня 2016 року у Києві зі свічками, з портретами загиблих та квітами біля пам'ятника Лесеві Курбасу, справила панахиду за безвинними жертвами соловецьких етапів, розстріляних у 1937–1938 роках в урочищі Сандармох на території Карелії, а також у Ленінградській і Архангельській областях Росії. Члени Міжнародного об'єднання «Соловецьке братство», Київського товариства політв'язнів та жертв репресій разом із небайдужими киянами помянули всі відомі на цей час імена убитених соловецьких етапів.

Після панахиди, яку правила троє священників, на жалобному мітингу брали слово колишні політв'язні советських лагерів Василь Овсієнко, Григорій Куценко, а також родичі репресованих та громадські активісти. Письменник-публіцист Сергій Шевченко переказав присутнім слова карельського дослідника Юрія Дмитрієва, який віднайшов страшні місця Сандармоху і поділяє скорботу українців за жертвами політичного терору в СССР. Письменник (автор

чотирьох книг на тему Великого терору) нагадав, що важливо пам'ятати як страчений цвіт нації («розстріляне відродження»), так і її вирване коріння... А це десятки тисяч селян, яких у 1930-х — до і після страхотливого Голодомору-геноциду 1932–1933 років, вчиненого за наказом московського Кремля,— відправляли на так звані спец-, а потім трудпоселення у віддалені райони колишнього СССР. На просторах Росії (Північ, Сибір, Урал, Далекохсідний регіон тощо), а також на спецпоселеннях у Казахстані загинуло багато українців — чоловіків і жінок, дітей, старих... Нерідко жертвами ставали цілі сім'ї, що не витримували суворих умов поселень. Перелік осіб, примусово вивезених тільки з теренів Полісся (переважно нинішньої Житомирської області України), міг би зайняти в друкованому виданні середнього формату щонайменше 800 сторінок, уточнив Сергій Шевченко.

Промовець закликав громадськість і далі проводити меморіальні заходи в межах започаткованої інформаційної акції «Рік жертв Велико-

го терору», адже в наступному 2017 мінає 80 років від часу тих трагічних подій.

Напередодні роковин соловецьких розстрілів кінця жовтня — початку листопада 1937 року й наближення 80-х роковин терору — масових політичних репресій в СССР — творчий колектив Міжнародної інформаційної агенції «Vector News» у партнерстві зі ВБФ «Журналістська ініціатива» започаткував патріотичну акцію «Рік Жертв Великого терору» — на відновлення національної історичної пам'яті, підтриману «Соловецьким братством».

Акція має нагадати суспільству гіркі уроки 1930-х у світлі паралелей історії. Публікації та громадські акції з інформування суспільства про спланований терор 1937 р. спонукають до роздумів і чіткого розуміння, з якої «шинелі» вийшла нинішня агресія Кремля. «В умовах інформаційної війни проти України виховання національної пам'яті — то головний самозахист»,— наголошував мудрий філософ Євген Сверстюк (учасник першої Соловецької прощі).

ПАМ'ЯТЬ ПРО 1932-1933



Василь ОВСІЄНКО

Яка українка не хотіла б приміряти на себе скіфську пектораль?..

Поки що це вдалося єдиній у світі жінці – пані Валерії Андріївській.

Археолог Борис Мозолевський знайшов пектораль у Товстій могилі на Січеславщині 21 червня 1971 року. Він розумів, що це не просто півтора кілограма золота – це знахідка століття, яка знову неперевершено стверджує глибоку давність української історії! Нічого нікому не сказавши, наклав пектораль собі на шию, поверх надів светра і подався до Києва. У Києві покликав по телефону в Інститут археології Євгена Сверстюка з дружиною. Коли вони приїхали, запропонував пані Валерії приміряти пектораль на себе. Уявляєте: перша в світі після скіфської цариці через майже дві з половиною тисячі років! Але ж ніхто тоді пані Валерію не сфотографував.

Та нинішня техніка дає можливість виправити історичну несправедливість. 12 грудня 2003 року я сфотографував п. Валерію в редакції газети «Наша віра» на Трьохсвятительській, 12. І підписав «Ясновельможна пані Валерія Андріївська в киреї роботи Людмили Семикіної» – тоді вже лавреата Шевченківської премії. Знаючи, що бард Ігор Жук, лавреат премії імені Василя Стуса, добре володіє комп'ютерною технікою, я попросив його спробувати «надіти» пектораль на шию нашій сучасниці. І він це зробив! Найскладніше, каже, було «вигнути» пектораль у напівпрофіль.

Знімок ми вручили пані Валерії в церкві Різдва Пресвятої Богородиці 13 березня 2016 року. З її дозволу пропонуємо фото для публікації в газеті «Наша віра», щоб усі бачили, якими прекрасними були, є і завжди будуть українські жінки!



Антоніна ПІПКО

Капелян

Закінчення. Початок на стор. 12-13

Як тільки почалася війна, він добровільно пішов у військкомат і зголосився йти на війну капеляном. Дали йому повістку: того ж таки вечора треба було з'явитися до військкомату. Отець Сергій дисципліновано прибув, але замість мобілізації йому запропонували прослухати лекцію.

«Інакше я не можу це назвати, – обурюється отець Сергій. – Хоч як я наполягав, звертався навіть до військового комісара, однак, мене так і не мобілізували».

Тоді отець Сергій почав шукати виходи на добровільні батальйони. Зателефонував у «Донбас», в «Дніпро», в «Азов». Скрізь відповідали приблизно однаково: «Так, Ви нам потрібні, ми Вам перетелефонуємо». Але так ніхто й не озвався. Навіть після нагадування.

Звертався і до Олега Тягнибока та Ігоря Мірошниченка, коли вони були в Конотопі на святі Козацької слави. Мірошниченко пообіцяв зателефонувати, але і його дзвінка отець Сергій не діждався.

Нарешті радість: дзвінок з обласного військкомату. У той час якраз законодавчо було піднято віковий ценз

для мобілізації. Раніше існувало обмеження за віком: до 40 років для рядових вояків та до 45 – для офіцерів. Отцеві Сергію було вже 48 років, тому, вочевидь, його й не мобілізували раніше. А тут зателефонували з Сумського обласного військкомату: «Потрібен капелян. Якщо Ви бажаєте». Отець Сергій зрадів:

«Так, – кажу, – я вже й комісію пройшов». А перед тим якраз я пройшов комісію, і мене записали в резерв. Зрозуміло, я хочу. Думав, що то Мірошниченко так швидко допоміг. А виявилось інше: до Владимира Мефодія звернулися з військкомату, а він, знаючи, що я давно добиваюсь, дав мій телефон. Приїжджаю туди, подаю військовий квиток, а мені кажуть: «Ви що, рядовий? А це ж офіцерська посада. Були б Ви хоча б прапорщиком...» «То зробіть з мене прапорщика», – кажу. Вони: «Ну як це так?» «А от так, – кажу, – війна іде». Словом, знову нічого не вийшло – й цього разу бюрократія перемогла.

Але я таки продовжував шукати. Вийшов на батальйон «Донбас»: сказали приїхати в Дніпропетровськ – якщо пройдете наш відбір, ми Вас візьмемо. Я вже збирався їхати, позичав гроші на дорогу. А тут зателефонував Зеленський, каже,

Гаврилюк збирає козацьку роту для батальйону «Золоті ворота». Оце ми разом і поїхали. Бо Зеленський теж добровільно намагався потрапити на війну, у військкоматі з ним зустрілися. Отак я потрапив у «Золоті ворота».

Потім – вишкіл, затиш АТО: спочатку двадцять днів були у Северодонецьку, згодом перевели нас у Щастя. Весь час там і перебували.

А за останньою ротацією – знову у Северодонецьку, бо наш батальйон вивели зі Щастя. Служив капеляном, і позивний маю «Капелян».

Отець Сергій на мить замислюється і завершує нашу розмову так:

«Повертаючись до спогадів про Майдан, хочу ось що додати. В ніч з 18 на 19 лютого багато хлопців і чоловіків підходили до мене: «Благословіть, отче!» Більшість із них казали, що вперше просять благословення у священника. Гадаю, що багато з тих, хто раніше був далекий від віри й церкви, увірували, пройшовши Майдан. Бачите, Господь повсякчас простягає нам руку, аби допомогти. Та нам часом потрібні справді тяжкі випробування й велика небезпека, щоб простягнути свою руку у відповідь і повірити, що рука Божа справді спасенна».

Рядки з листа

Часто читаю «Нашу віру», бо вона допомагає не втрачати в далекому закордонні (від 1995 р. проживаю в США) віру в те, що Україна є і буде Україною.

З пошаною, Тетяна МАККОЙ, незалежний журналіст, США

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

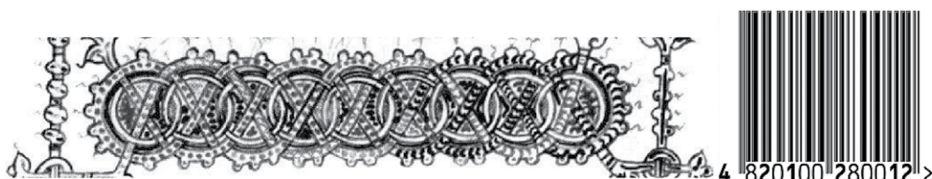
Від редакції та усіх читачів газети «Наша віра» складаємо щиру подяку благодійникам, котрі своїми внесками посприяли випуску цього числа: отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, Вірі Скоп (Америка), Миколі Сердюку (Австралія), Вінницькому приватному підприємству «Інструмент-Сервіс» (директор Н.Л. Стасюк).

Передплатуйте газету

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс **61671**.

Газета містить актуальні матеріали з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.



Засновник
і видавець –
колектив
Редакції газети



ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША

ДИРЕКТОР
Орина СОКУЛЬСЬКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК, Олександр ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Майя БУЛАХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача, а/с 283, Головошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine.

E-mail: nashavira@ukr.net; <http://www.nashavira.ukrlife.org>

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 9 грудня 2016 р.